

Värmlands Anor

2002:2

Juni 2002

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

ISSN 1400-1047

Årgång 19

Pris 40:-

Sunne kyrka med omgivningar i början av 1900-talet.

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsvetenskap i Värmland och förena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer 873201-6897

Föreningens adress

c/o Sander, Norra Berghaget,
667 32 Forshaga
E-post: lgsander@algonet.se

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 120 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem (2002) till svenskt postgiro **46 96 60-5**. Medlemmar i Norge betalar 110 norska kronor + porto 40 respektive 30 kronor till norskt postgiro **7877.08.16652**

Arkiv

Arkivcentrum Värmland, Box 475,
651 11 Karlstad. Telefon 054 - 61 77 00.

Besöksadress: Arkivcentrum Värmland,
Hööksgatan 2, Karlstad

Hemsida

www.genealogi.se/varmland

Styrelsen

Ordförande Lars-Gunnar Sander,
Norra Berghaget, 667 32 Forshaga.
Tel 054-872754 Mobil 070 634 81 87

Vice ordförande K-G Lindgren,
Linnévägen 11, 661 43 Säffle.
Tel 0533-14124, mobil 070-5228549

Sekreterare Gunnar Jonsson,
Älvhagsgatan 25, 661 40 Säffle.
Tel 0533-10559

Kassör Liv Hagberg, Garvaregatan 4,
652 20 Karlstad. Tel 0730-327195

Ledamot Anette Carlsson, Hööksgatan 2A,
652 29 Karlstad. Tel 054-181872.

Ledamot Björn Grindegård, Skolgatan 2B,
667 22 Forshaga. Tel 054-873933

Ledamot Carl-Johan Ivarsson, V Takene,
Högbergsgatan, 661 94 Säffle.
Tel 0533-64082.

Suppleant Arne Berg, Kila, Vässby 2,
661 94 Säffle. Tel. 0533-63088

Suppleant Sigvard Boström, Brosätter 317,
660 57 Väse. Tel 054-861055.

Suppleant Eva Fredriksson, Karlag. 3C,
652 23 Karlstad. Tel. 054-189238

Suppleant Marianne Fröding,
Lambergsgatan 5, 652 21 Karlstad.
Tel. 054-853521

Valberedningen

Bernhard Granholm (sk), Ljunggatan 39C,
664 32 Grums. Tel 0555-61153

Rånald Engelbrekt, Spångbergsvägen 88,
682 32 Filipstad. Tel 0590-10181.

Ingrid Johansson, Gansbyn, Sättra,
671 95 Klässbol. Tel 0570-461070

Materialförvaltare Fredrick Andreasson,
Bruksgatan 24 A, 667 32 Forshaga.

INNEHÅLL

3	Värmlandsjubileet blev en Värmlandsfest!
4	Länge-Kristoffer i Sundsjön
8	Att forska om släkten på 1900-talet
9	En släkt från Glava
10	Okänd fader - ett problem inom släktforskningen
11	Vi som gör tidningen
12	Herdaminnesarbete förr och på 2000-talet
15	Ordföranden har ordet
16	Medlemssidor på internet
16	Hermelins Värmlandskarta
17	Förtroendemannakonferensen i Malmö
17	Släktforskardagarna i Dalarna
18	Ur andra medlemsblad
19	Antavla nr 91
20	Dalby gamla kyrka
21	Antavla nr 92
22	Boktips
24	Anor sökes
26	Föreningens utgivning av böcker och register

VärmlandsAnor utges som medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening. Bidrag till tidningen, synpunkter på inriktningen och tips om händelser för bevakning mottas tacksamt av Redaktören. Citat ur VärmlandsAnor får göras, om källa anges.

Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera och sätta rubriker i insända bidrag.

Upplaga 1200 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare

Lars-Gunnar Sander, Forshaga

Redaktör

Carl-Johan Ivarsson, V Takene, Högbergsgatan, 661 94 Säffle.
Tel 0533-64082. cj.ivarsson@telia.com

Layout

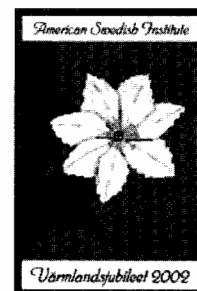
Anette Carlsson, Karlstad

Tryck

Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Manusstopp för 2002:3 är 4 augusti 2002

Värmlandsjubileet blev en Värmlandsfest!

I förra numret berättade vi om det planerade Värmlandsjubileet på American Swedish Institute i Minneapolis, Minnesota, den 27-28 april. Nu har evenemanget ägt rum och den värmländska truppen har återvänt hem. En del av er har säkert sett och hört om det i SVT:s Värmlandsnytt och i Radio Värmland. För mig, som deltog som representant för Värmlands Släktforskarförening så resulterade jubileet både i en mängd intressanta möten och i kontakter, men också i en ordentlig förkylning.

Först det här med förkylningen. Tvillingstäderna Minneapolis och St Paul har i regel ett klimat som innebär att våren är någon vecka före vad som är normalt i södra Värmland. Men i år var månaden april den snörikaste under hela vintern i Twin Cities! Två gånger under den dryga vecka som värmlänningarna var där så var det snöfall, och temperaturen höll sig hela tiden med något undantag klart under det normala. Vädret var nog som sämst under själva jubileumshelgen. Det resulterade också i att alla programpunkter under söndagen, när snöslasket låg tjockt på gräsmattan vid institutet, fick flyttas inomhus.

Men trots de besvärliga yttre förutsättningarna så blev det hela en verklig Värmlandsfest! Hur många som kom var svårt att säga, men institutet var fullt av folk i stort sett under hela tiden. Tillsammans med Eva-Lena Nilsson, Roger Halmstad och Torun Mossfeldt från Emigrantregistret hjälpte jag nyfikna amerikaner att med hjälp av Emigrant-skivan och databasen EMIBAS att hitta sina emigrantrötter i Sverige. För en hel del gav det inspiration att fortsätta forska på egen hand och då kunde vi skicka dem vidare till Swedish Genealogical Society of Minnesota, som hade sitt bord intill oss. Det finns alltså en svensk släkt-

forskarförening som håller regelbundna möten på American Swedish Institute. Vi kom överens om ett tidskriftsutbyte, där de får VärmlandsAnor och vi får deras medlemstidning, som helt enkelt heter Tidningen.

Om programmet i övrigt så kan jag själv inte säga så mycket eftersom en jämn ström av folk till forskarbordet höll oss sysselsatta i stort sett hela tiden. På lånad tid däremellan fick jag tillfälle att hälsa på och prata med en del av mina egna släktingar, som funnit vägen till Minneapolis. Men att döma av reaktionerna så gjorde ensemblen ur Värmlänningarna i Ransäter, Gundegaballetten, Kils Paradorkester och Olle i Skratthult alias Ove Carlsson från Munkfors och övriga uppträdanden stor succé. En rad värmländska hantverkare visade också upp sina alster. Vi skall heller inte glömma Värmlands museum med Jenny Lindblom, Värmlands turistråd med Monica Karlsson samt Peter Olausson som både talade om vikingar och visade modellen av vikingaskeppet Glad av Gillberga. Pilgrimstapeten från Ransby visades upp i en suggestiv miljö. Föredrag gavs också av Ingemar Eliasson, Dag Nordmark, Carina Ekman och Alf Brorson.

Förutom själva högtidsdagarna så innehöll också veckan i Minneapolis flera sidoevenemang. Ett sådant var det tillfälle som gavs för hugade att söka sina värmländska rötter genom att ställa frågor direkt till Karlstad online via e-post och fax. På plats under några kvällstimmar i Karlstad fanns medlemmar ur släktforskarföreningen samt personal från Värmlandsarkiv och Emigrantregistret. I Minneapolis fanns ovan nämnda från Emigrantregistret, jag själv, Peter Olausson samt John Winblad von Walter och Phyllis Pladsen från Swedish Genealogical Society. På grund av bris-

tande kapacitet i lokalerna hade man inte vågat marknadsföra det mer än i en begränsad krets. Folket i Karlstad kunde ge svar på de flesta frågor även om de fann en del uppgifter väl svåra. För en del blev det verkliga genombrott.

Gruppen från Värmland fick också besöka Minnesotas äldsta svenskbygder i "Swedish Circle" kring platser som Chisago City, Lindström och Center City. I dessa små städer går det mesta i blått och gult och där finns också minnesmärken över både Vilhelm Moberg och hans figurer Karl Oskar och Kristina.

Som ni kanske förstått så blev hela evenemanget en verklig framgång. Vad resultatet kommer att bli i ett längre perspektiv vet vi ju inte än. Det uttrycktes att Värmlandsjubileet skulle kunna bli en start för 50 år av ny vänskap mellan Värmland och Minnesota. Det finns uppenbarligen goda förutsättningar för detta. Intresset för Värmland är stort, och här kan släktforskningen spela en viktig roll som beröringspunkt. Många släktlänkar är avbrutna och behöver nyskapas.

Ett stort tack skall riktas till våra värdar, American Swedish Institute med dess chef Bruce Karstadt och programansvariga Terry Florin, samt övrig personal och frivilliga medarbetare. Särskilt Terry Florin förtjänar några extra varma ord för sitt stora engagemang. Från värmländsk sida leddes delegationen av landshövding Ingemar Eliasson samt Emigrantregistrets föreståndare Erik Gustavson. Frånvaron av information och ett väl löst ledarskap från Gustavsons sida gjorde att veckan i mycket präglades av improvisation. Men med hjälp av deltagarnas stora vilja och kunnande blev resultatet ändå mycket tillfredsställande.

Carl-Johan Ivarsson

Långe-Kristoffer i Sundsjön

Vid tiden för Klubbekriget¹ och som en följd av därmed sammanhängande oroligheter övergav ett ganska stort antal finska familjer sin fädernebygd för att söka sig sin nya hemvist i det svenska grannlandet. På olika orter i Sverige bildade de från den övriga befolkningen skilda små samhällen.

Redan från början av 1570-talet vidtagger nyodlingsarbetet i hertig Karls furstendöme, - men ett tiotal år gick, innan allmänna bestämmelser utfärdades. I ett brev år 1579 säger hertigen, att han tillåter att nya torpställen upptagas och byggas, där tillfälle och lägenhet funnes på kronans obbyggda egendom, dock med sådana villkor och förord, att fogden samt härads hövdingen och tolv beskedlige män av häradet skola först den plats bese, som avröjdas och byggas skall, så att det icke sker gamla bolbyar² till hinder och men. Sju års skattefrihet beviljades, men därefter skulle torpen skattläggas efter sin storlek. I brev till menigheten i Värmland 1581 minskades det till sex skattefria år för deras nyupptagna torpställen, som sedan skulle skattläggas i vanlig ordning och med arvsrätt övergå till deras barn och efterkommande. Däri sades också: "Därnäst vilja vi ock hjälpa dem till sädeskorn och annat dessl, hvad de kunne behöfva, på det de desto förr skola komma sig för att bygga och upprätta det de företaga vilja". Från nyss nämnda år daterar sig även följande: "*Förbudh at hindre them som Torpeställe optage wele.*"

Det må påpekas att de från början av den lagliga överheten uppmuntrats vid sin nyodling och i de flesta fall slagit sig ned på skogarna med myndigheternas goda minne.

Det kan ej förvåna, om finnarna, sedan alla dessa åtgärder vidtagits, ansåg sig ha lika rätt att ostörda inneha de av dem själva eller av deras fäder upptagna hemman, som deras svenskfödda grannar ägde att besitta sina gårdar. Det skulle emellertid visa sig, att när i en senare tid jordvärdet stigit och särskilt

skogarnas användbarhet ökats, tvister skulle uppstå i synnerhet om de mindre avlägsna nybyggenas ställning. Och då finnarnas hushållning, grundad på svedjebbruk, från att med blida ögon av vederbörande betraktats som ett gott medel att få bukt med en karg natur, allt mera utdömdes såsom ruinerande för en rationell skogsskötsel och blev föremål för en synnerligen sträng lagstiftning från regeringens sida (1638, 1647, 1664, 1734), blev deras lott så mycket mindre avundsvärd, som grannarna ej tvekade att begagna dessa omständigheter för att tillfredsställa sitt vinstbegär.

Långe-Kristoffer

Bland de i Värmland under 1600-talet bosatta finnarna intog Kristoffer Jönsson Havuinen, på grund av sin resliga figur även kallad Långe-Kristoffer, en framstående plats. Kristoffer var född i början av 1590-talet. Han sade sig "vara hemma från Rantasalmi nära Nyslott" i Savolaks. Omkring 1617-1618 hade han fått vederbörligt tillstånd, av kronofogden Jöns Bock på Kroppa kungsgård, att upptaga ett kronotorp vid Sundsjön på gränsen mellan Älvdalen och Färnebo härad. Sundsjön tillhörde då Färnebo härad där kronan ansågs disponera all mark.

Sundsjön låg på häradsgränsen mellan bergslagen och Älvdalen, men mellan sjöarna med samma namn och ej som nu ett stycke väster om båda. Härigenom stötte gårdens ägor ihop med Uves frälsskog³, som på denna sida sträckte sig fram till bergslagen.

I början av 1620-talet hade Kristoffer en "husman" hos sig som hette Mats Filipsson Paappainen. Han slog sig sedan ner vid Motjärn under några år och bosatte sig senare vid Älgsjön.

Mera företagsam än flertalet av hans stamförvanter, hade grannskapet till bergslagen lockat Kristoffer att som binäring idka bergsbruk, för vilket ändamål Sundsjöhyttans - nuvarande Motjärns hyttans - masugn anlades 1651 av

honom, hans barn⁴ och "Mattes vid Älg-sjön" enligt 1677 års bergmästarerelation. Denna årtalsuppgift är mindre tillförlitlig, då hyttan omtalas redan från 1643 i skattelängderna för samma år. Troligen får den förklaras så, att driften under de första åren var tämligen obetydlig och att skattningsåret därför framflyttades.

Motjärn ligger ett par kilometer öster om Motjärns hyttan och kallas nu Hyttjärn efter den mulltimmer-hytta som Kristoffer och Mats anlade där 1643.

Uvebönderna

Grannskapet till "finntorpet" ansågs icke som en förmån, och det berättas, att Uvebönderna "gråtit" av oro, när Långe-Kristoffer slagit sig ned i deras närhet. Alldeles utan grund syntes ej heller deras fruktan ha varit. Finnarna var utan tvivel, åtminstone när det gällde svedjeskog och villebråd, föga besvärade av hänsyn till sin nästas egendom, och det var en sägen hos Kristoffers egna barn, att han vid tiden för sin ankomst till dessa trakter sagt sig ha skjutit ända till sex älgar om dagen. Han var för övrigt böjd för att se sina rättigheter i stort. Då ett par andra finnar anlade en gård vid Älg-sjön på mera än en mils avstånd från hans hem, lär han ha uttryckt sitt missnöje med de obestriddigen stormodiga orden, att "de utan lov slagit sig ned i hans kalvhage". Det var så mycket mera fara värt, att hans utvidgningsbegär skulle visa sig ödesdigert för grannarna, eftersom rågångarna i själva verket var mycket obestämda.

Och så begynte misshälligheter tidigt yppa sig. Redan 1641 klagades över, att han emot förbud "lupit in i Älvdalen", där han förövat olovlig älgjakt, och 1648 uppträdde vid tinget ombud för Uves ägarinna, fru Anna Ribbing, med klagomål över finnarnas inkräktningar på hennes skogsmark, men på allvar upptogs striden först av hennes måg landshövding Harald Posse.

De svårigheter, som därvid mötte ho-

nom, hade emellertid ej sitt ursprung endast i finnarnas motståndskraft. Genom deras egenskap av till hälften bergsmän kunde de påräkna ett understöd av långt mäktigare bundsförvanter, vilket inte skulle utebliva. Tillfället att åt bergslagen förvärva en del av de skogrika trakter, vilka tvisten här gällde, var alltför lockande för att ej användas. Och om det än kan vara tvivel därom, om bergslagens bistånd i längden var finnarna till nytta, då de därigenom uppmuntrades att ej antaga en till dem erbjuden förlikning, som åtminstone kunnat rädda dem från undergång, utgör å andra sidan detta förhållande en borgen för, att alla hjälpmedel stått dem till buds, och att utgången juridiskt sett knappast kunde inneburet någon direkt orättvisa mot den tappande parten.

Så länge Långe-Kristoffer ännu var i livet, uppehölls åtminstone det yttre skenet av frid. Han hade dock känslan av en viss otrygghet och för att inrätta sitt liv efter sitt eget sätt iakttagit vissa försiktighetsmått, som ej hedra hans hjärta, men ej kunna fränkännas en viss fiendelighet. Så hade han efter sin dotters⁵ egen utsago "med hugg och slag" tvingat henne att mot sin vilja gifta sig med skogsvaktaren på Uve⁶ för att "få dess bättre spel med skogen" på Älvdalssidan, och han hade förstått att långt innan någon fråga hade uppstått om gränsrörens läge, så handskas med dessa, att det vid behov skulle bli svårt att av dem dra några slutsatser. Oroliga aningar sägs dock ofta ha förespått honom, att dessa medel blott föga kunde avvärja den slutliga stormen, som han likafullt trodde skulle utbrista, när hans söner övertagit gården.

Öppen tvist

Sedan Långe-Kristoffer avlidit, troligen 1663⁷, dröjde det ej länge, innan såväl hans fem söner⁸ som deras grannar på Älgsjön var invecklade i öppen tvist med landshövding Posse (Uves ägare), som efter upprepade obehag från finnarnas sida instämde dessa till bergstinget för att en gång för alla få avgjort frågan om sin frälsegård Uves verkliga gränser mot bergslagen. Enighet vanns lätt om båda parter erkände trehörningsröset vid Tallåsen på gränsen mot Dalarna samt en röspå den s.k. Härsjöhöjden som rätta råmärken, men då de ej kunde enas därom, var gränsen skulle dras där emellan, och av vittnesmålen framgick att ingen laga

syn här hållits, bestämde tingsrätten (24/11 1664) om vederbörlig rannsaking på stället.

Posse var efter denna utgång så säker på sin saks framgång, att han genom ett särskilt ombud erbjöd Sundsjöfinnarna att godvilligt ge sig under honom och betala årlig skatt för torpet för att undvika onödiga syne- och rättegångskostnader. I motsatt fall skulle de aldrig få bli kvar på gården.

Om något svar härpå avgavs blev det säkert nekande. Men av synen hördes ingenting. På Posses erinringar svarade domaren endast med hänvisning till sin avkunnade dom, men han vidtog ingen åtgärd för att få denna respekterad. Så gick år efter år utan att saken fördes ett enda steg vidare. En förklaring till detta kan ligga i den fruktan, vilken finnarna visste att injaga, och som gjorde det mindre rådligt att gå alltför bröstganges tillväga.

Det är också bekant att Posse våldförts av finnarna, så att han för sin återstående livstid bar ett "lyte" i ansiktet, och detta utan att han förmådde få dem straffade, då de alltid undandrog sig att hörsamma stämningar till tinget.

Johan Karlström

Det var först sedan Johan Karlström flyttat till trakten och efter Posses död för-

värvat Uddeholm, som målet återupptogs och efter mångfaldiga besvär och äventyr bragtes till slut med stor energi.

När nu äntligen syneförrättningen kom till stånd på sommaren 1672 genom häradshövding och halv nämnd från vardera Färnebo och Älvdals hänader, låg väl ännu 1664 års dom till grund för densamma, enligt vilken ändrosen borde vara bestämda; men det visade sig, att parterna rörande "Härsjöhöjden" eller höjden mellan "häradssjöarna" hade alldeles motstridiga åsikter, i det att finnarna ansåg den lika med ett berg strax söder om Gällsjön, då däremot Karlströms ombud ville ha den belägen en dryg halv mil längre österut vid den nuvarande Qvarnhöjden något söder om Sundsjöarna. Förgäves hemställde syne- och rättsmännen om förlikning, som gick ut på en delning av det omtvistade området, men denna gång strandade det på Karlströms motstånd, vilken begärde bli "maintinerad vid sin undfångne dom", från vilken han ej någonsin tänkte vika.

En undersökning blev således nödvändig rörande parternas olika påståenden. Detta betydde nu detsamma, som att finnarna under femtio år skulle gjort åverkan inom Älvdals härad, och att större delen av Långe-Kristoffers gård i själva verket låg på Uddeholms ägor. När

Förklaringar:

¹ Klubbekriget kallas det bondeuppror, vilket 1596-97 rasade i Finland. Det var ett led i den stora kampen mellan hertig Karl och Sigismund men framkallades närmast av Claes Flemings och hans knektars hårda framfart mot allmogen.

² Bolbyar i medeltidslagarna själva byplatsen, enl. 1734 års lag detsamma som odalby, äldre by med gamla gårdar i motsats till nyodling, torp och avsöndrad dotterby och avgärdaby.

³ Frälseeskog, skog ägd av adelsman som hade skattefrihet p.g.a. rustningsstjänst till kronan. När Riddarhuset organiserades 1626, kan utvecklingen från frälse till adel anses avslutad.

⁵ Dotterns namn är Elisabeth.

⁶ Skogsvaktaren hette Olof Joensson född omkring 1636, gift med Elisabeth.

⁷ I Färnebo dombok för den 18, 19, 20 juni 1663 antecknas att "thet Testamente, som Sahl. Christopher Jönsson i Sundsiöen skulle haffwa giordt för sin sennare hustru Maria Persdotter, när han förre gången lågh siuk", ogillades, "allthenstundh ingen wiste ther aff

mehr än Cappellanen Wällärde H. Zacharias Olai Petreus (i Filipstad), som ther om hade muntligen giffwit sin attest, och i stadgan för godt erkendt, att samma Maria Persdotter skulle niuta then engen, hemma widh gården Sundsiöen, som hans förre Barnkull wedwrgingo och bekende honom haffua undt henne i sin lifftijd; och efter be:te Christopher Jönsson hade tagitt upp bem:te hemman, medh sin förre hustru, och giordt thet så godt att rätten kunde inthet mäta thet mindre, än för 330 rdr;

Så pröfwades efter noga rannsakingh tillfalla hans förre barnkull aff siu söner och två döttrar, för bådhe moderne och fäderne 4/5 och then senare kullen aff en son och fyra döttrar för fäderna allenast 1/5 i hela gården, att then äldre kullen giffwer then yngre 5 rdr för iäpnings skull, och en halff trettionde trediedeels offer (offer) skatt."

⁸ De fem nämnda är: Sigfrid, Hans, Jöns, Pelle och Daniel. Övriga är: Mikael, Erik, Elisabeth, dotter2 (Karin?), i första giften (1614) totalt 7 söner och 2 döttrar. Samt i andra giften (1641): Olof, Lena, Brita och 2 döttrar till namnet okända.

nämnden åter samlats, gav också det tydligen oväntade resultatet anledning till stor förvirring. Finnarna ville i strid mot utslaget från 1664 ej längre erkänna "Härsjöhöjden" såsom oomtvistat gränsröse.

Tydligen skulle emellertid föga kunnat utträttats genom ett nytt förordnande för de förra förrättningsmännen. Så uppdrogs denna gång åt borgmästaren Nils Larsson i Mariestad att med opartisk häradsnämnd verkställa rannsakingen. Denne visade därvid en berömlig opartiskhet, så kan knappast detsamma sägas om Bergskollegiets ombud, bergmästaren A. Kentzel, vilken hade att bevaka bergslagens intressen. Såsom vi sett av det föregående, var Kentzel redan av andra anledningar⁹ gramse på Karlström, och när synen skulle företagas på våren 1673, uppstod genast från början tvist mellan honom och synerättens ordförande.

Vittnesmålen var också synnerligen graverade för finnarna. Ej nog med att deras egen syster, som för övrigt bröderna ville få jävig, "efter som hon utur hemmanet ej så många penningar hade bekommit efter deras fader som hon velat", vittnade starkt emot dem, intygades det av flera andra även av deras svåger, att Gällsjöbergsröset alltid räknats som ett bymärke mellan Gräs och Uve, och att det för övrigt flera gånger rubbats i olika syften.

Domen

På de framkomna skälen föreslog kommissorialrätten, att häradsgränsen skulle löpa utefter linjen Älgsjön-Qvarnberget-Vålberget-Flåsjöberget och Tallåsen, varigenom Sundsjö hemman blev liggande alldeles inom samma rågång på Uddeholms mark. Dock skulle ej på grund därav åbornas¹⁰ rätt i Sundsjöhyttan påverkas, liksom de efter Karlströms medgivande skulle äga rätt att på Uddeholms frälseskog erhålla sin kolved mot utsyning.

Den landsträcka, som nu tilldömts Älvdals härad, var av en betydlig vidd. Mellan Älgsjön och Tallåsen räknas över tre mil, och bredden översteg på de flesta ställen en halv mil. Därav föll dock endast den södra halvp parten på Uddeholms lott. Men all den mark, som kom att tillhöra Ekshärads socken eller trakten norr om en linje, dragen från sjön Upplunden öster ut till Vålberget, borde tillhöra de

hemman och byar, mot vilkas ägor den gränsade. Detta blev likväl ej fallet. Ty liksom Karlström ensam drivit saken, hade han och ensam bestridit de därmed förenade kostnader, och kommissorialrätten bestämde för den skull, att han för de av honom således använda expenser skulle behålla även denna nordliga del, tills han fått sina utgifter skäligen ersatta. Faktiskt skedde detta aldrig, och "expensskogen" har således ända från denna tid utgjort en mycket beaktansvärd del av Uddeholms besittningar. Det är ej svårt att inse, vilken betydelse denna rättgång härigenom måste ha haft för Uddeholms framtid.

Stora skadestånd

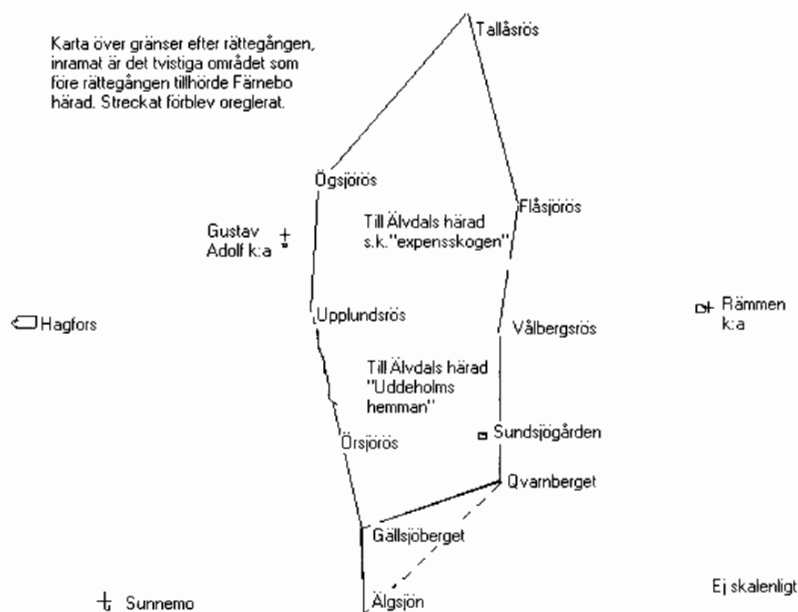
Därmed var dock endast huvudsaken avgjord. De ansvarsyrkanden som Karlström därefter framställde ger en bjärt belysning åt tvistens hätskhet. De gick ut på skadestånd dels för den "åverkan" finnarna gjort sedan 56 år tillbaka på skog, ängsmark, jakt och fiske, för brutna viten och försuttna stämningar, men dels och för de hotelser till liv och lem, för vilka Karlström varit utsatt.

I sammanlagt skadestånd begärde nu Karlström en summa av över 1800 daler silvermynt, men sedan rätten medlat, nedsatte han sina fordringar till tredjedelen, som finnarna i Sundsjö dömdes att betala i tackjörn och penningar. Men till säkerhet härför måste de pantsätta allt sitt lösöre, sina hyttedelar och övriga egendom, varjämte ett drygt vite åsattes för

varje överträdelse mot den avkunnade domen. Ett lika öde fick även finnarna i Älgsjön, som dock med avseende på deras mindre brottslighet undslapp med en mindre bötessumma.

Sundsjöhyttans pantsättning till Karlström blev genom ägarnas halsstarrighet och bergslagens upphetsningsförsök sålunda blott inledningen till en verklig besittningsrätt, som för Uddeholmsverkens utveckling var av synnerligt värde. Under tiden "gaddade finnarne sig samman och undsade Karlström och hans folk till mord och brand, så att de visste sig ingen säkerhet för dem". Ett par av de värsta våldsverkarna, Jöns Kristoffersson och en hos honom inneboende "strykfinne" vid namn Björn-Johan, blev häktade och avförda till Karlstad, men de övriga trotsade alla försök att få dem fast. Det gick så långt att Karlström nödgades rekvirera militär till sitt och sin gårds skydd, men det är bekant, att han oaktat alla försiktighetsmått åtminstone vid ett tillfälle, då han vistades i Karlstad, blivit personligen överfallen och illa slagen.

Då det således visade sig omöjligt att i vanlig ordning få bukt med finnarna, sammankallades en extra ordinarie tingsrätt på Uddeholm för att undersöka deras förhållande (augusti 1674). Då de oaktat stämning ej infunnit sig, dömdes de frånvarande att betala det av kommissorialrätten dem åsatta vite samt att genast avträda sitt hemman till Karlström. Alla lösa finnar förbjöds att up-

pehålla sig på Uddeholms område, och vid överträdelse av detta förbud skulle dryga böter utkrävas såväl av finnen som av den, vilken hyste honom.

Omdömet frändömt kronan

Emellertid vilade ej bergmästaren. Han hade ehuru förgäves protesterat mot det extra ordinarie tingets behörighet att uppta detta mål, men hade med bättre framgång vänt sig till regeringen, vars förra brev i ärendet borde ha hindrat ett upptagande av hans klagan. Kentzel insinuerade dock, att detta ej kunde ha avgått, om ej Kongl. Maj:t varit förd bakom ljust genom Karlströms vilseledande uppgifter, och framställer sig själv såsom hotad av fiskalisk aktion, "derför att han skyddat Kongl. Maj:ts rätt". Befogenheten av finnarnas anspråk finner han så klar, att han ej nog förvånas, att kommissioralrättens ordförande "härutinnan så enormiter hafver gått på sned". I ett bifogat brev från häradshövdingen i Färnebo uttrycker denne bergslagens mening på ett otvivelaktigt skickligt sätt, då han framhåller, att den omtvistade trakten för 60 å 70 år sedan var ödemark, om vilken ingen vårdat sig att disputera, och att alltsedan Långe-Kristoffer där upptog mark, hans hemman med omliggande legat till Färnebo och hört kronan till, varför häradshövdingen säger sig ej veta, med vad skäl detta område nu blivit dömt "från kronan till frälse, från gamla bergslagen till en ny, från en å den orten skogfattig och snart utbrukad bergslag till en, som dessutom har skog i överflöd".

Det gick dock här som i striden mot Börjesson. Döden skulle bortrycka den ledande viljan i motståndet, och sedan Anders Kentzel gått hädan, fick den andra parten åter överhand. Sedan bergmästaren förstått att under sin återstående livstid uppehålla den utlovade nya undersökningen, verkställdes slutligen denna och underställdes Riksens råd, som ej fann skäl att göra någon ändring i kommissioralrättens utslag. Ett från Ljungby med anledning härav utfärdat kungligt brev av den 23 december 1678 förordnade därefter på nytt "om dess ändtliga" verkställighet.

Slutliga domen och vräkningen

Och i det Kongl. Brev, som nu (8 februari 1683) till sist avgör denna segslitna fråga, vittna ordalagen ej otydligt om

vederbörandes harm över att ha lockats att därtill låna sig. Såsom var att vänta, gick vreden ut över de synliga upphovsmännen, finnarna, vilka Kongl. Maj:t, såsom orden lyda, t.o.m. finner böra "afskaffas" så att "häradet och frälsemannen från deras åverkan och våldsamhet befrias".

Detta påbud skulle noga höras. Hade striden varit långvarig, och hade finnarna i hög grad förstått att reta sin motståndare, blev också hämnden därefter. Hade de efter sin förmåga sökt göra honom skada och avbräck, ja hotat hans liv, jagades de också själva som vilda djur ifrån den torva de kallat sin, och som det vägrades dem att för framtiden t.o.m. beträda. Och om finnarna än genom sitt eget uppträdande förverkat en stor del av den medkänsla deras slutliga öde annars är ägnat att ingiva, drabbades här oskyldig lika väl som skyldig, barnen såväl som föräldrarna av ett straff, som i alla händelser knappast stod i förhållande till deras förseelser. Så omtalas, att då ett par av finnarna under själva julhögtiden släpades till fängelset i Karlstad och de övriga stuckit sig undan i skogarna, deras hustrur och barn lidit en sådan nöd, att en del av svält omkommit. Vad de en gång kunde ha ägt, räckte på långt när ej till att täcka de böter och skadestånd, som under rättegången ådömts dem, och ej nog med förlusten av gård och hytta, hem och bärgning, fräntogs dem utan förskoning ej blott deras bohag och övriga lösöre, men även kläderna på kroppen. Tiden har ännu bevarat listan på deras utmätta tillhörigheter, där "en röd qvinfolkströja" och "en liten gossehalsduk" bland övriga rester av deras grusade välstånd vittnar om vederbörandes obeveklighet.

Att förbudet mot finnarnas fortsatta vistelse inom Uddeholms hank och stör med stränghet upprätthölls, skulle ej långt därefter bli uppenbart. En blind finne, Michel Michelsson, som i tolv år gått och tiggat i trakten, blev nämligen gripen och p.g.a. överträdelse mot det sagda förbudet dömd till böter. Då i domen ingenting bestämts om förvandlingsstraff, ivrade Karlström för, att han enligt den tidens gängse sed för sådana fall skulle springa gatlopp, eller som man sade "böta med kroppen", då han ingenting ägde att betala med. Det formvidriga i denna självtagna straffutövning undgick väl ej en efterräkning vid tinget, men som

Glömt att betala?

Det finns fortfarande ett antal medlemmar, som inte betalt medlemsavgiften för 2002. Om du skulle vara en av dem, så får du nu en ny chans och kan använda det bifogade inbetalningskortet.

Tänk på att obetalda medlemsavgifter kostar både tid och pengar för föreningen. Sen vill du väl inte missa att få VärmlandsAnor i brevlådan?

var att vänta, skylldes vederbörande ifrån sig på varandra, och sedan rannsakingen två särskilda gånger förevarit, nedstades hela saken; åtminstone förmäla protokollen ingenting om någon slutlig åtgärd. Det kan väl ej förnekas, att Karlström på goda grunder ej kunde se finnarna med blida ögon, och att han särskilt må ha haft skäl att önska ett exempel statuerat i detta fall, men det ovan anförda visar i alla händelser en långt gången hämndlystnad och en beklaglig råhet. Finnen i fråga hörde inte till dem, vilkas vistelse på Uddeholms område kunde innebära någon fara eller ens av kommissioralrättens dom åsyftas, och det är ingenstans antytt, att han haft någon del i föregående tvister. Hans blindhet och ömkansvärda belägenhet i övrigt gör skildringen av det honom övergångna våldet ännu mera upprörande, och hela händelsen måste anses kasta en mörk skugga på Karlströms minne.

Björn Grindegård

Källor:

Almquist, Joh. Ax.: *Uddeholmsverken*. Nordmann, Petrus: *Finnarna i mellersta Sverige*.

Palmqvist, Albert: *Om Sundsjö- och Älg-sjö- finnarna*.

Förklaringar:

⁹ Bergmästaren Kentzel var måg till Johan Börjesson, ägare till Sunnemohytan och konkurrent till Johan Karlström.

¹⁰ Äborna hade en i regel mera stadigvarande nyttjanderätt till annans fasta egendom. Var upplåten på viss tid eller på livstid.

Att forska om släkten på 1900-talet

I vintras fick jag ett mail från en man på Island. Han berättade att hans farfar kom från Värmland och att han och hans familj tänkte åka till Sverige för att besöka de trakter släkten härstammade från. Med på resan skulle även hans far vara, d.v.s. sonen till den man som emigrerat. De ville veta var farfar var född någonstans och ville gärna ha kontakt med någon av de släktingar som finns i livet. Det ena ledde till det andra och det slutade med att jag forskade fram några tremänningar till honom.

Jag har släktforskat i många år, men aldrig tagit mig tid att forska fram mina nu levande släktingar. Så det blev helt nya erfarenheter för mig när jag trevade mig fram genom Valgeirs släkträd. Kanske är det fler som är nybörjare på det här med 1900-talsforskning. Jag tänker därför berätta lite om mina erfarenheter.

Lyckligtvis hade Valgeir skrivit allt han visste om sin släkt, sin farfars födelsedata och församling, namnen på syskon etc. Så till att börja med gick jag den säkra, välkända vägen och letade upp familjen i församlingsböckerna. Församlingsböcker för Värmland finns filmat på mikrokort för åren 1900, 1910, 1920 och 1930. Jag kunde även hitta några av barnen i födelseböckerna för samma tidsperiod. Men sen kom jag inte längre.

Då tog jag en snabb titt på CD:n över alla döda 1950-1999. Jag hittade en person, men det hjälpte mig inte mycket. Han var ju död och jag kunde inte få fram några uppgifter om ev. barn. En titt i telefonkatalogen över församlingen gav mig två namn, vilka båda senare visade sig vara fel.

Nu var det dags att bearbeta församlingen och jag tog mig upp till Kyrkans hus i Filipstad. Där jag blev mycket trevligt bemött och fick titta i alla deras böcker. Först hade jag svårt att koncentrera mig på att forska. Jag satt bara och njöt av de vackra böckerna och av att ha möjligheten att få titta i originalhandlingar. Man kanske blir sån av att

titta på mikrokort för mycket.

I församlingens arkiv finns det bl.a. församlingsböcker från slutet av 1800-talet fram till 1991. De fungerar precis som husförhörslängder på det sättet att de sträcker sig över fem eller tio årsperioder och att det finns hänvisningar var personerna flyttar

samt andra viktiga fakta som vigsel-datum, dödsfall och skilsmässor. Det finns även födelse/dopböcker, vigselböcker och död/begravningsböcker. In- och utflyttningslängderna kunde man också titta i. Jag hade sån tur att man i Filipstad samlat böcker från Filipstad, Färnebo, Brattfors och Nordmarks församlingar. Så när någon flyttat kunde jag följa dem till nästa församling.

I församlingens arkiv finns också personakter. Det är ett kort där en persons data samlas. Man kan se föräldrar, make/maka, barn, bostadsorter mm. Personakter infördes 1947 i samband med att personnumret infördes i Sverige. Personakten följde en person genom livet och allt viktigt antecknades på den. Man slutade använda personakter i samband med att folkbokföringen lades över på skattemyndigheten. Personakten förvaras idag på den ort man var folkbokförd vid det tillfället, d.v.s. 1991. Tyvärr hade jag ingen tur bland personakterna. Ingen av dem jag letade efter verkade vara folkbokförd i Filipstad 1991. Det visade sig att alla barnen flyttade från Filipstad med omnejd. Några flyttade till Stockholm och andra till Ludvika. Så då blev det omöjligt att fortsätta den vägen längre.

Nästa steg var skattemyndigheten. Jag ringde Skattemyndigheten i Karlstad för att höra mig för om tillgänglighet och öppettider, men fick istället prata med

NORDMARKS KYRKA. VÄRMLAND.

Nordmarks kyrka. Foto insänt av Elisabeth Thorsell.

en mycket trevlig dam som hjälpte mig via telefon. Det visade sig att man kan få hjälp med tre förfrågningar via telefon om de inte är allt för tidskrävande.

Här hade jag mer tur. Jag fick träff på alla de tre personer jag frågade om. Två av dem var bosatta i länet och då kunde jag få deras adress på en gång. Men en av dem var bosatt i Uppsala och då fick jag ringa skattemyndigheten där. Men det var inga problem det heller. Eftersom landet är indelat i olika regioner kan man se en del uppgifter om alla personer i landet som inte är avlidna, bl.a. i vilket län de är folkbokförda. Men man kan inte få fram detaljerade uppgifter som adress, civilstånd och ev. barn. Det kan man däremot få fram på personer inom länet.

På så sätt hittade jag Valgeirs tremänningar. De har nu fått kontakt med varandra och sommarens resa planeras för fullt. Jag lärde mig en hel del om att släktforska på 1900-talet av bara farten.

Anette Carlsson

Du kan bli Stödande medlem i **Sveriges Släktforskarförbund**, för bara 180 kr/år. Du får *Släkthistoriskt Forum*, Svenska Antavlor, köprabatter m.m.
Sveriges Släktforskarförbund.
Box 30222, 104 25 Stockholm. Tel. 08-695 08 90.
E-post: genealogi@genealogi.se

En släkt från Glava

Antavla 51, publicerad i Värmlands Anor 1997:2, gäller min morfar August Westlund (1845-1929), hemmansägare och nämndeman i Berga, Glava. Hans morfar, nr 6 i antavlan, var Nils Larsson (1762-1826), hemmansägare och nämndeman i Höge, Glava. I husförhörlängder anges födelsedatum för Nils till 1762 7/9. Går man till födelseboken för detta datum har komminister E. Hedén där noterat att föräldrarna Lars Nilsson och Marit Ersdotter i Lövås fått en son, som han döpt till Lars(!). Man får anta att komministern har gjort ett misstag beträffande namnet då någon tänkbar "Nils" ej finns detta år. I Glavas äldsta husförhörlängd 1779-90 finns Nils som dräng hos Olof Nilsson i Västra Knoll t. o. m 1788. Detta år gifter han sig med Marit Andersdotter (1765-1815) från Höge. Den något egendomliga sammansättningen "Nämnd och Enkeman" förekommer i husförhörlängden sedan hustrun dött. Under åren 1797-1807 var han nämndeman vid Gillberga häradsrätt (enl Peter Olausson). Han dog 1826 i lungrot.

Dottern Maria född 1805 gifte sig 1828 med hemmansägaren Nils Olofsson (f 1800) i Spesserud. De blev min morfars föräldrar. De båda föräldrarna avled i relativt unga år, Maria 42 år och Nils 50 år. Min morfar blev således föräldralös vid 5 års ålder. Enligt bouppteckningen efter modern skulle Per Andersson i Spesserud bli förmyndare för barnen. I faderns bouppteckning svarar Anders Andersson Spesserud för barnen. 1860 står morfar som "pupil" hos denne. 1870 är han dräng hos sin kusin Maria Larsdotter (f 1820) i Berga.

Maria Larsdotter hade även hon som morfar Nils Larsson, vars dotter Karin (1791-1854) var gift med Lars Andersson (1778-1833). Lars och Karin var ägare till egendomar i Berga som Karin och hennes broder Andreas ärvde. Andreas var gift men barnlös och vid hans bortgång ärvde Maria ytterligare fast egendom. 1871 sålde Maria, som var

ogift, 91 öre 16 penningar skatt i Berga till drängen August Westlund för 4000 riksdaler riksmünt - morfar hade antagit namnet Westlund - och 1890 skriver hon i sitt testamente: "Som jag är angripen af en tärande sjukdom och ser att jag för hvarje dag blir sämre vill jag härmed förklara min sista och yttersta vilja som jag icke har några Bröstarfvingar utan mina närmaste arfvingar äro mina Kusiner. Så skall min Kusin Hemmansägaren August Westlund i Berga äga och besitta all min egande Löseghendom. Så att ingen eger något arf att kräva."

Till Nils Larssons barn som nådde vuxen ålder hörde också sonen Lars f 1794. Han tjänade dräng hos inspektör Jan Burman i Övre Rud Glava. Lars första hustru var Britta Jansdotter (f 1792 i Arvika). Hon och en fem månader gammal son dog båda 1825. I sitt andra äktenskap var han gift med Kajsa Nilsdotter, f 1807 i Gillberga. Lars med två barn från första äktenskapet och Kajsa bosätter sig i Bråne, Glava tillsammans med Kajsas föräldrar Nils Bengtsson (f 1767 i Gillberga) och Stina Larsdotter (f 1779 i Glava). 1832 flyttar de till Portilla i Grums och 1838 till Säffle. I Grums föds 1836 sonen Johan Fredrik Larsson. Han och hans hustru Maria Pettersson (f 1836 i Stavnäs) bodde i Tveta där Johan Fredrik var arrendator och virkesuppköpare åt Baldersnäs och Svaneholm. Parets son Lars Johan, född 1860 i Gustafsberg, Tösse visade redan som barn en betydande musikalitet, ett arv från fadern som spelade fiol.

Redan som åttaåring var Lars Johan musikvolontär vid Västgöta-Dals regemente och fick där namnet Zetterquist. Fjortonårig påbörjade han sina studier i violinklassen vid Musikaliska Akademien i Stockholm. Mellan 1878 och 1880 bedrev han studier i Paris och debuterade efter hemkonsten i Beethovens violinkonsert i D-dur. Han blev 1882 konsertmästare i Kungliga Hovkapellet och samma år ledamot av Musikaliska Akademien. Han verkade som lärare där från

1902 och fick senare professors namn. Han blev konsertmästare i Stockholms Konsertförening 1915. Han tilldelades Litteris et Artibus och tilldelades Vasaorden. Då han pensionerades 1925 flyttade han till Långvak i Arvika. Han undervisade på Folkliga Musikskolan Ingesund och var initiativtagare till Sällskapet Wermlänningarne i Arvika och spelade själv Löpar-Nisse med stor framgång. Han dog i Långvak 1946¹.

Av Lars Zetterquists barn och barnbarn har flera ärvt hans konstnärliga begåvning: Lars Berndt Nikolaus (1892-1987) bodde i Långvak, och var lärare vid Ingesund, Jerome (1898-1968) konstnär i Långvak gift med Märta (1903-1987) även hon konstnär. Deras dotter Kajsa f 1936 och hennes man Per Adde är båda konstnärer. Lars Zetterquists son Knut var skräddare och konstnär. Hans söner är Olle f 1927, gift med Denice båda konstnärer och Jörgen f 1928, Arvika, konstnär och musiker. Alla dessa är välkända namn inom den värmländska konstnärskretsen.

Sten Nyborg, Lidingö

¹ Herbert Sjöberg: *Konstnärskolonin vid Racken*. Arvika 1976

Registrera mera!

I VärmlandsAnor 2001:3 sökte vi hjälp bland villiga medlemmar för att vara med och göra personregister till VärmlandsAnor. Förutom styrelsens medlemmar har en (1) medlem hört av sig. Har ni andra fullt upp med era egna forskningar, eller är detta ett fullständigt ointressant projekt? Vi i styrelsen tror inte detta, så vi vill gärna ge er en ny chans. Så hör av er omedelbart till redaktören som ger instruktioner och samordnar arbetet. Om vi hjälps åt, kanske vi kan få registret klart till jubileumsåret 2003.

Okänd fader – ett problem inom släktforskningen

Värmlands släktforskarförenings hedersmedlem Bernhard Granholm har i sina forskningar i domböcker studerat människans samliv och det vanliga problemet med att ingen fader ibland anges till barn i födelseboken. På fikaträffen den 21 november 2001 berättade han om sina forskningar, och om möjliga lösningar på problemet.

De slutsatser jag främst drar av de mål som jag studerat är att människans driftsliv väl har varit lika under de senaste hundratalen år. Vad som skiljer är de normer som ställts upp för människans samliv. Här finns det då som nu människor som mer eller mindre underkastar sig gällande sociala regler. Det har varit samhällets och kyrkans regler som gällt. Vem man skulle bilda familj med styrdes av strängare regler. Det var också omöjligt att utan särskilda skäl bryta en förbindelse, som visade sig inte fungera. I dag skulle säkert många äktenskap med stridigheter i stället upplösts med skilsmässa.

En sak som framkommer vid ett antal mål är rädslan för att begå mened. Här skyddes många inte enbart det världsliga bötesstraffet utan också det som enligt religionen väntade bortom tiden. Guds begreppet var en realitet för kanske fler då än nu. Domstolen var Guds förlängda arm. "En domare skal först besinna, att han är en Gudz Befalningsman" inleddes Domarreglerna med i 1734 års lag.¹ Rätten var en värld där i stort samma helgd rådde som i kyrkan. Kyrkofrid och rättegångsfrid reglerades i ett och samma kapitel i Missgärningsbalken.²

Vad skall man nu dra för slutsatser av dessa mål när det gäller att söka få fram uppgifter om okända fäder. I tabell a görs en gradering av de omdömen en historisk uppgift kan få. I tabell b sammanfattas några situationer som mannen vid en rättegång kan vara i med en grov bedömning av med vilken säkerhet man kan bedöma hans eventuella faderskap.

Tabellerna är hämtade från en opublicerad uppsats *Osannolik fader*.

Tabell A. Sant-osant

Omdöme
Sant
Sannolikt
Troligt
Möjligt
Osant

Tabell B. Bedömning av mannen.

Bedömning	Mannen
Sannolik fader	Erkänner Kan ej fullgöra värjomålsed Angiven av moder vid födsel
Trolig fader	Övertygande vittnesmål
Möjlig fader	Angiven ej fälld Nekar
Osannolik fader	Kan fullgöra värjomålsed Tidpunkt stämmer ej

Försiktigtvis så finns inte omdömena *sant* och *osant* med i tabell b. Den samlade slutsatsen av protokollsutdragen är att man kan egentligen inte vara säker på någon fader. Vi kan titta på de vanligast förekommande personerna i bondesamhället och studera de vanligaste kombinationerna.

Dräng – piga

Detta är den vanligaste kombinationen och den mest sannolika. Drängar och pigor var arbetskamrater. Ofta låg de i samma rum på grund av trångboddhet.

Husbonde – piga

Det är en vedertagen myt att "pigan var husbondens egendom". I några exempel är husbonden angiven av pigan. I en del fall har en dräng tubbats till att ta på sig faderskapet mot ekonomisk ersättning. Pigan har hotats av husbonden. Det finns exempel även på detta. Frågan är hur ofta mutor och hot förekom i övrigt. "Riktigt skött" så blev det aldrig uppenbart. Det

kan också dölja sig en och annan husbonde bland de "okända" fäderna.

Möjligt är också att pigan kunde ha samlat både med husbonden och drängen, vilket också finns nämnt bland exemplen. I dessa fall så blir det en osäkerhet beträffande faderskapet: Så även om husbonden blev dömd så var det inte alltid säkert att han var fader till barnet.

Detta resonemang gäller även i andra liknande kombinationer. När en piga på en prästgård blivit gravid, så är ofta den första tanken "det är klart att det är prästen, som varit där". Det kan det visserligen vara, men man skall inte ta detta för givet. En prästgård hade drängar. Dessutom fanns det ofta besökande.

Dräng – bondhustru

Detta är en kombination som förekommit. Kombinationen fanns när mannen var borta i krig, men förekom även där husbonden var hemma. Teoretisk var ett sådant förhållande lätt att dölja om inte alltför utmärkande utseende avslöjade vem som kunde vara far till barnet. Om orsakerna till ett sådant förhållande har diskuterats i anslutning till protokollstexterna. Här bör man söka bedöma den sociala rangordningen från fall till fall. Mannen stod ju över kvinnan men å andra sidan så var bondhustrun förmer än drängen. Vi bör också ha i minnet att drängen kunde vara en före detta arbetskamrat till hustrun – kanske de t o m tidigare hade haft ett förhållande med varandra.

För hustrun var det i flest fall fördelaktigt om hon kunde dölja ett utomäktenskapligt umgänge. Detta kan också kan ha gällt mannen om han fått missstanke eller kännedom om förhållandet. Han kan i så fall hellre ha svalt förtretet än att låta det bli känt bland grannarna.

Läkaren och släktforskaren Olof

⇒

¹⁾ Sveriges Rikes Lag, Domare Regler

²⁾ Sveriges Rikes Lag, MB 18 kap

Vi som gör tidningen

Vi som har ansvar för föreningens publikationer tyckte det vore tillfälle att presentera oss för läsekretsen lite bättre än vad som gjorts tidigare.

Gunnar Jonsson är framför allt redaktör för vår hemsida VärmlandsRötter, som alla säkert vet en del av släktforskarportalen Rötter. Han uppdaterar sidorna 1-2 gånger per månad, ibland oftare. En annan uppgift är att redigera de antavlor, som presenteras i varje nummer av VärmlandsAnor. Han hjälper också redaktören med en del bildhantering till tidningen. Den som har köpt böcker och annat från vår förening har förmodligen också haft kontakt med Gunnar, eftersom han ansvarar för försäljningen, och också är den som samordnar föreningens registreringsprojekt.

Carl-Johan Ivarsson är redaktör för VärmlandsAnor och bestämmer alltså vad som står att läsa på dess sidor. Han tar emot all post till tidningen och lovar att läsa allt som skickas in! En hel del skriver han själv. I samråd med författarna redigerar Carl-Johan också inkomna artiklar. När han har tid arbetar han gärna med kyrkboksregistreringen.

Anette Carlsson är layoutansvarig för VärmlandsAnor. Det är till henne Carl-Johan skickar tidningen i form av ett stort antal text- och bildfiler, som hon sedan strävar efter att placera in i tidningen på bästa tänkbara sätt. Resultatet blir de si-

Gunnar Jonsson, Anette Carlsson och Carl-Johan Ivarsson. Foto: K-G Lindgren.

dor som ingår i tidningen. Anette har också arbetat med den stora omgörningen av VärmlandsRötter, som genomförts under vintern.

Efter dubbla korrekturläsningar så skickas sedan tidningen på en CD-ROM till **Tryckeri Knappen** i Karlstad, där den förvandlas till trycksidor och häftas in. Vi trycker numera 1200 exemplar. Från manusstopp, då i praktiken det

mesta av kommande tidnings innehåll redan är klart och sidorna färdiga så dröjer det ungefär fem veckor till dess att tidningen inplastad och klar når medlemmarnas brevlådor. För att du skall få tidningen i rätt tid är det av vikt att du anmäler om du flyttar. Gör det till ordföranden Lars-Gunnar Sander eller till kassör Liv Hagberg.

□

Okänd fader...

Fortsättning från föreg sida

Cronberg har på Släktforskarförbundets web-sida *Rötter* givit information i ämnet: "I *Arv och anor* Årsbok för Riksarkivet och Landsarkiven 1996 skriver en professor i civilrätt Åke Saldeen om Rätt släkt, som handlar om juridik kring rättslig och genetisk släkttillhörighet. Han skriver: När det gäller Sverige har till exempel uttalats att vi 'vet av utredningar att i fråga om ungefär 8-10 % av de barn som föds, är inte den biologiska pappan den barnet tror och pastorsämbetet in-

formeras om'."

Cronberg pekar på att denna osäkerhet kan gälla speciellt för första barnet. Marie Lindstedt Cronberg har för Everlövs förs i Skåne konstaterat att 1770-1879 var 16 % av kvinnorna gravida vid vigseln (första barnet fött inom 7 mån efter vigsel) bland de besuttna bönderna och 50 % bland hantverkare, husmän och arbetare.

Det skulle alltså här finnas ett mörkertal. Det antal förhållanden *dräng - bondhustru* när mannen varit i närheten jag funnit i mina undersökningar rör sig

om storleken promille av den totala kohorten. Det borde alltså ha varit betydligt fler och det behövde inte alltid ha varit en dräng.

Sammanfattningsvis kan man fastslå att man kan inte vara säker på någonting. I tveksamma fall bör man komplettera med andra källor, bl a kyrkoarkiven, kontrollera ålder och om de misstänkta kontrahenterna tidigare haft möjlighet att umgås och lära känna varandra. Dock leder detta dock sällan till säkra bevis.

Bernhard Granholm

Herdaminnesarbete förr och på 2000-talet

Föredrag av Harry Nyberg vid förenings årsmöte den 23 mars 2002.

Herdaminen som genre

Som vetenskaplig genre har herdaminnesforskningen sin tyngd i arkivforskning. Det material som står till buds är domkapitlens protokoll som innehåller uppgifter om prästvigning, missiv, sökta tjänster, förslagsplatser, förhör, lag-sökning, tjänstledigheter, pension och mycket mer. Men det finns mer material att ta hänsyn till. Det är prästernas författarskap och uppdrag. Beträffande det senare så rör det sig ofta på vitt skilda områden.

Till detta kommer ett källkritiskt problematiskt material. Det handlar om minnesord i tidningar, prästmötenas minnes-teckningar samt det som skrivs om prästerna i stiftens publikationer som t.ex. hembygdskalender och julbok eller stiftsbok. Detta material skall man naturligtvis använda men söka efter att vara personlig och samtidigt objektiv, karaktäriserande och sann men aldrig elak. Prästbiografierna skall inte höra hemma i kategorin skönlitteratur.

Dessa synpunkter är viktiga eftersom herdaminnena är viktiga för forskaren. Individens uttryckssätt och sätt att fungera i samhället och kyrkan indikerar bakomliggande traditioner och strukturer. Genealogerna begär exakta uppgifter om personen för att kunna få ett riktigt släktträd men den som analyserar en struktur och en bygd ur en eller annan aspekt vill ha några karaktäristiska drag.

Flera yrkeskategorier har haft matriklar med personuppgifter. Det gäller såväl officerskåren som läkarkåren. Läkarmatrikeln har upphört och det har de flesta av denna typ av matriklar gjort. Finns de så innehåller de enbart födelseår och år för tillträde av nuvarande tjänst. Skälen till att det blivit så är många. Dels är yrkesmångfalden mycket större än för 50 år sedan. Dels finns det inte skarpa gränser mellan yrkena, och en yrkesutbildning kan innehålla delar

av en annan. Vidare har många idag en varvad utbildning. Man kan ha en akademisk utbildning och tjänst som universitetslektor men istället arbeta som TV-producent.

Det finns andra skäl till att inte ha utförliga matriklar. Det kan vara att det är ett oerhört arbete att få fram dessa matriklar och det är så få som sätter sig in och arbetar med ett sådant material. Man måste ge sig tid och man får inte rubriker. En del anser att denna forskning - för det handlar om det - hör en förgången tid till och därför är ointressant.

Samtidigt är det lätt att konstatera att släktforskningen idag är vital och skapar ett historiskt nätverk över hela vårt land. Den betyder att vi får ett material som inte endast radar upp personer, dagar och årtal utan man får en inblick i tiden och livsmönstren. Stora skeenden som krig och fred, nya upptäckter, kommunikationer, sjukdomar och mycket annat ingriper i de enskildas liv och prä-

lar en bygd.

En konsekvens av privatisering och individualisering är upplevelsen av att sociala nätverk brister och ett inifrån kommande krav att genom historisk forskning i olika riktningar få ett sammanhang och begripa sig på sitt inre och yttre landskap.

Eftersom det är Svenska kyrkan som har sett till att dessa herdaminnen har kommit till så har det konsekvenser med sig på 2000-talet i en förändrad kyrkostruktur och uppfattning av kyrkans uppgifter. När biskoparna med ärkebiskop Erling Eidem som exempel år 1934 via prästmötet drev fram att Uppsala stift skulle få ett nytt herdaminne så skedde det utifrån en akademikers syn på ett herdaminne. Det skulle röra sig om arkivforskning och en därtill fogad biografi som var hållbar och varken panegyrisk eller undanglidande. Det är mer än 60 år sedan dess och åtskilliga konvulsioner har sedan dess skakat Svenska kyrkan.

Utbildningarna har ändrats många

Kyrkoherde Fredrik Fredriksson i Kila (1844-1940) får representera äldre tiders prästerskap i Karlstads stift. Foto: Ludvig Åberg, Sjöfle.

gångar vid de teologiska fakulteterna. Ämnet kyrkohistoria har fått en mycket undanskymd plats och den svenska kyrkohistoria där stiftens och församlingarnas historia hör hemma ännu mer. Det är olyckligt. Om studenten fram till 1960 återvände till sitt hemstift för att prästvigas så kunde han mycket om sitt stift och sin församling. Nu kommer prästerna från andra stift till en församling vars andliga struktur är obekant med allt vad det innebär. I många fall har inte prästkandidaten en kristet-religiös tradition bakom sig. Allt skall läras nytt.

Det finns också en vilja att integrera kyrkan och prästerna i samhället. Då finns det inte skäl att lyfta fram kategorin präster framför andra kategorier i kyrkan och i samhället och det finns inte utrymme för att studera lokalförsamlingens traditioner och andliga struktur i mer än ytliga konstateranden.

Arbetsuppgifterna har blivit så många och disparata för kyrkan, dess präster och anställda, att det inte finns utrymme för det envetna arkivforskandet. Det har lett till att herdaminnesarbetet sorterats ut och lagts på de stiftshistoriska sällskapen eller på särskilda herdaminneskommittéer. Dessa kommittéer har fått litet stöd av stiftsledningarna. Därmed har de hamnat ute i kylan och blivit ovissa. Visby stift är ett exempel på flera sådana kommittéer som avlöst varandra.

Att inte förlora rötterna

Det var när jag såg det här som jag 1987 började samla stiftshistoriker från hela Svenska kyrkan till stiftshistoriska symposier – just för att inte förlora rötterna. Herdaminnena har kommit till men det är oftast enskilda forskare och i synnerhet arkivarier vid landsarkiven som står bakom dem. Då har den genealogiska frågan blivit alldeles utmärkt behandlad medan inplaceringen av prästen i lokalsamhället och reflektionen över andliga strömningar och strukturer har blivit lidande.

Genren herdaminnen har alltså trängts tillbaka i Svenska kyrkan under de senaste femtio åren. Arkivarierna har bevarat sambandet. Nu när historiker, genealoger, ideologiforskare, sociologer, emigrantforskare och många till börjar ställa frågor har Svenska kyrkan börjat vakna upp över att kyrkan är en del av samhället, inte enbart i opinionsbildning och kulturbewarande utan också i att prä-

ter och församlingar är viktiga delar av vårt svenska samhälle både på 1200-talet och 1900-talet.

Alltså kommer denna genre att leva vidare. Hur kommer det att gå till? Hur ser det nu ut i Svenska kyrkan som helhet?

Bilden är blandad över stiftens herdaminnesarbete. I ett antal stift är det arkivarierna på landsarkiven som har arbetat fram herdaminnena och matriklarna. På landsarkiven har man tillgång till domkapitlens protokoll och vet hur man skall arbeta. Dessutom inser arkivarierna att prästerna är nyckelfigurer. Har man uppgifter om dessa personer kommer man vidare i en mängd genealogiska frågor. Arbetet med herdaminnena liksom fråvaron väcker frågor.

Min tanke när jag samlade till det första stiftshistoriska symposiet i Karlstad 1987 var att främja herdaminnesarbetet – men hur? Symposierna syftar till att få en överblick över det stiftshistoriska arbetet i stiftet, att sammanföra och inspirera forskare i en tid av kyrkohistoriskt öintresse, att förmå stiftet att bilda stiftshistoriska sällskap och att det stiftshistoriska arbetet skulle ha ett centrum i herdaminnesarbetet.

Hur har det gått i Svenska kyrkan på detta område och vad händer med de genealogiska frågorna när kyrkostrukturen förändras?

Följande stift har ett pågående arbete med herdaminnen genom herdaminneskommittéer och arbetande forskare som till den dominerande delen är arkivarier med arkivforskning som specialitet: Uppsala, Skara, Lund, Göteborg, Karlstad och Härnösand. Visby stift har haft flera herdaminneskommittéer. Resultatet är att docenten Sven-Erik Pernler har medeltidsdelen klar. Men när han lade fram materialet för prästmötet ansågs det för omfattande och kostsamt att publicera. Därför har det inte tryckts än, och det finns inga planer för en fortsättning.

Stockholms stift, grundat 1942, har ett herdaminne om Stockholms stad från 1951 men inte mer. Frågan om ett herdaminne har aktualiserats nu.

Vilka slutsatser kan man dra av detta? Frågan om herdaminnen kom upp i slutet av 1700-talet. Det var kyrkan och prästmötena som satte fart på arbetet. Herdaminnesarbetet har gått i vågor. En omgång herdaminnen kom i mitten och dragning mot senare delen av 1800-ta-

let, en ny på 1930-talet, en ny våg på 1960-talet. Sedan blev det stopp. Det tillsattes herdaminneskommittéer men det hände ingenting. Det saknas intresse och kompetens hos det yngre prästerskapet och biskoparna och teologerna i stiftsledningen saknar också intresse för detta arbete när det gäller att kyrkan skall sköta sin huvuduppgift att nå människor och leva med i samhället.

Men vid övergången till 2000-talet aktualiseras frågan om herdaminnesarbetet. Och en ny omgång herdaminnen kommer! Varför det? Rötterna är på väg att förloras, kyrkan är omorganiserad. Det betyder att det är de partipolitiskt styrda stiftsstyrelserna som skall finansiera arbetet och inte prästmötet och prästerna. Då kanske det betyder att de genealogiska frågorna kan kopplas samman med kyrkans och församlingarnas liv. De unga prästerna behöver få kännedom om församling, kontrakt och stift. Prästen, församlingen och samhället är intimt kopplade till varandra även nu.

En del stift har löst detta problem med att skriva stiftens egen kyrkohistoria. Så är det i Växjö, Skara och Strängnäs och om några år också i Karlstad.

Vad har då de stiftshistoriska sällskapen för uppgift? De är en tillgång för herdaminnesforskningen genom de specialarbeten som kommer fram den vägen. Stiftets församlingar får på det sättet sin historia presenterad och uppdaterad i de nya herdaminnena. Om det finns herdaminneskommittéer i sex stift så finns det stiftshistoriska sällskap i nio stift. Det gäller följande stift: Uppsala, Linköping, Skara, Strängnäs, Växjö, Lund, Göteborg, Karlstad och Härnösand. Fem av dessa sällskap har tillkommit efter 1987.

Det är alltså en tanke att de stiftshistoriska sällskapen skall vara en tillgång och en resurs för herdaminnesarbetet och vara ett nätverk över hela kyrkan och landet. Därför bildades också vid årsskiftet "Forum för stiftshistorisk forskning". Där är vi fem personer som man kan vända sig till för att veta läge och kunna fråga.

Läget i Karlstads stift

Svenska kyrkan har en fördel framför andra kyrkor genom att det funnits en folkbokföring alltsedan 1600-talet och att prästerna var statstjänstemän – visserli-

⇒

gen avlönade av pastoraten men ändå.

Det betyder att prästerna var medvetna om statens krav på ordning och reda. Prästerna var makthavare på flera områden och den främste statstjänaren i pastoraten. Det betyder också att domkapitlet var statliga förvaltningsorgan på kyrkans område. Därmed var det juridiskt säkerställt vid tillsättningen av tjänster. Biskoparna fick inte prästviga fler än vad pastoraten kunde försörja. Den obefordrade prästen hade att gå från försörjningsställe till försörjningsställe enligt domkapitlets beslut.

Vi vet också att under 1600-talet var arkiv- och antikvitetsintresset stort. Mycket har därför räddats åt eftervärlden. Det är en förutsättning för herdaminnesarbetet och det genealogiska arbetet.

I detta avseende är biskop Andreas Rhyzelius i Linköping (1677-1761) en viktig person för Karlstads stift. Han satte sig i sinnet att kartlägga varje kyrkas och varje pastors historia i hela Svenska kyrkan. Likaså skulle han kartlägga alla prästers öden alltifrån missionstiden. Hans arbetskapacitet var enorm och han lyckades också kartlägga Linköpings, Skara och Karlstads stift. Det mesta skedde utifrån Skarastiftets horisont, eftersom Karlstad blev en egen superintendentur 1581 med Mariestad som stiftsstad. 1647 flyttades superintendentens säte till Karlstad.

Arbetet resulterade i att Rhyzelius som nyårsgåva år 1738 gav domkapitlet och prästerskapet verket *Wermlandia Ecclesiastica et Literata*. Det var resultat av ett imponerande samlararbete och uttryck för tidens strömningar. Det kallades inte herdaminne. Det ordet ser vi första gången i Nils Aurelius första del av Strängnäs stifts herdaminne från 1785.

Den som fortsätter herdaminnesforskningen för Karlstads stifts del är Fredrik Fryxell. Han var en studerad karl men avbröt studierna för att bli kamrer vid Trollhätte slussverk och dog 1805. Han sökte sig fram till primärkällor och kunde därmed komplettera och korrigera Rhyzelius arbete. Fryxells trägna arbete resulterade i tre stora foliovolymen *Wermlandia Ecclesiastica* 1793.

Själv var han medveten om att arbetet inte var fullständigt. Illa förda kyrkböcker, icke ordnade arkiv – såväl kyrkliga som statliga – kyrkbränder och

svårigheter att besöka krigsarkiv m.m. gjorde att han förtröstade på att det skulle komma någon yngre som förde verket vidare.

Det gjorde det också och det var prästen Johan Hammarin. Han kom som pastorsadjunkt till Färgelanda 1813 och blev församlingen trogen till sin död 1850. Hans arbete resulterade i Karlstads stifts herdaminne i tre band, tryckta åren 1846-48.

Som församlingspräst och bosatt i Färgelanda var det givetvis svårt att hålla kontakter och få reda på nya källor. Han använder sig av Fryxells arbete och får hjälp av prosten Anders Lignells arbeten. Denne var ju både konsistorienotarie och riksdagsman och visste hur man tog sig fram i arkiv. Det kom att bli 1800-talets herdaminne för Karlstads stift.

Helt visst såg man svagheterna i Hammarins arbete. Det påpekades av prosten Simon Bengtsson vid prästmötena 1869 och 1899. Det prästmötet önskade var ett helt nytt herdaminne och man tog kontakt med domprosten i Uppsala Herman Lundström, han som 1900 bildade Kyrkohistoriska föreningen. Han åtog sig uppdraget men tvingades avsäga sig det av arbetsskäl.

Ärendet blev alltså liggande till 1917 då domprosten C. V. Bromander fick uppdraget av prästmötet att utarbeta ett tillägg till Hammarins herdaminne. Han arbetade mycket flitigt och gjorde arbetet nästan helt färdigt men det kom inte till någon publicering. Det som låg kvar som en icke uppfylld uppgift var att stiftet måste börja från början och göra såväl grundlig källforskning som korrigering av Hammarins herdaminne. Hans arbete var viktigt inte minst därför att han utnyttjade Rhyzelius och att han hade tillgång till domkapitlets protokoll som förgicks i Karlstads brand 1865. Frågan påtalades 1935 men det blev inget resultat

Så kom året 1955 då Stiftshistoriska sällskapet i Karlstad bildades med en huvuduppgift att arbeta fram ett nytt herdaminne. Styrelsen fungerar därmed som en herdaminneskommitté. I andra stift hade man redan varit igång med nya herdaminnen.

Det blev biskop Gert Borgenstierna som på prästmötet 1959 drev igenom att ett nytt herdaminne för Karlstads stift skulle framarbetas och lektor Anders Edestam fick detta uppdrag. Han genom-

förde detta på ett föredömligt sätt vilket resulterade i Karlstads stifts herdaminne från medeltiden till våra dagar 1965-1975. Omsorg och biografierna och källkritisk noggrannhet präglar detta arbete. Herdaminnet är en tillgång för alla forskare med historisk inriktning.

Ett nytt herdaminne

Behövs det ett nytt herdaminne så snart igen? Svaret är både nej och ja. Det behövs inte för en ny genomgång av källmaterial. Visserligen finns det korrigeringar och de kommer att publiceras i slutet av det nya herdaminnet. Men det sades tydligt i Stiftshistoriska sällskapet att herdaminnesforskningen skulle fortsättas och att de medel som försäljningen inbringade skulle bidra till finansieringen av det fortsatta arbetet. Så har också skett.

Det som har drivit på att vi 1995 beslutade oss för att fortsätta arbetet var dels det jag redan har påpekat, dels kyrkostat frågan och pastorsregleringarna, dels de snabba bytena på tjänster och dels att prästerna under den här tiden i huvudsak inte rekryteras från Karlstads stift och kyrkliga miljöer och dels därför att stiftets historia och andliga liv är obekant för många av kyrkans anställda.

Det nya herdaminnet skall innehålla uppgifter om: Födelse- och dödsdata, församling och länstillhörighet, föräldrar, studentexamen eller gymnasieutbildning eller annan grundutbildning, teologiska studier och examina, praktiskt teologiskt prov eller pastorexamen, prästvigning och missiven utan angivande av datum. Tjänster redovisas i form av kyrkoadjunkt, komminister och kyrkoherde, särskilda uppdrag i urval, tryckta skrifter och pensioneringsdatum. När det gäller familjebilden noteras äktenskap och barn men ej samboförhållanden. Alla biografier skall förses med foto. Flyttar prästen till annat stift hänvisas dit.

Biografierna över avlidna präster byggs på givna data. Den skall ange prästens bakgrund och andliga tradition om det går att få fram, teologiska inriktning, huvudinriktning som präst, funktion i församlingen samt något personligt drag.

Herdaminnet skall ha en inledning som förklarar kyrkans förändringar m.m. Varje pastorat och församling skall få en presentation. Hänvisningen till Edestam är självklar. Det material vi har att ar-

Ordföranden har ordet

I Emigrantregistrets verksamhetsberättelse får år 2001, kan man läsa att institutionens lokaler på Arkivcentrum är alltför trånga för verksamheten. Detta gäller för såväl dagens verksamhet som för framtida planer. Efter en längre tids sökande har man fått upp ögonen för det forna Värmlands Regementes matsal. Det är en gammal kulturbyggnad som efter diverse ändringar skulle kunna passa Emigrantregistret förträffligt. En arkitekt har skisserat hur byggnaden skulle kunna inrymma samlingslokaler, arkiv, arbetsrum, bibliotek, forskarsal samt utrymme för en permanentutställning. Vad skulle det innebära för släktforskarna om denna idé realiserades? De samlade resurserna som idag finns på Arkivcentrum skulle naturligtvis splittras. Men troligen drabbas inte släktforskarna av någon större olägenhet. De tusentals släktutredningar som är arkiverade på Emigrantregistret läggs nu in i databaser som förhoppningsvis blir lätt tillgängliga från Arkivcentrum.

Men det finns andra projekt som kommer att få större betydelse för släktforskarna. Jag tänker då närmast på Gensline AB som lägger ut kyrkböckerna på Internet. I skrivande stund har 75 värmländska socknar lagts ut. Kalmar och Östergötlands län är som bekant redan klara. Sveriges Släktforskarförbund har avtalat med Gensline om ett rabatterat pris för medlemmar i förbundets organisationer (hit hör alltså medlem-

beta med är dels muntligt, dels genom minnesteckningar i tidningar, stiftsbok och vid prästmöten. Antalet prästvigda sedan 1965 är omkr. 250 och antalet avlidna 154. Biografgruppen består av Jarl Eltenius, Gunnar Edström, Henrik Flemberg, Thorgny Larsson-Lantz och Harry Nyberg. När vi är klara kan jag inte säga någonting om, men herdamminnesarbetet går oförtrutet vidare. □

marna i vår förening). Helårskostnaden blir 1 995 kr mot 2 690 kr för släktforskare som inte är medlem i någon förening. Gensline erbjuder även specialpriser för kortare abonnemang. Det är naturligtvis en mängd faktorer som avgör om den enskilde värmlandsforskaren skall nappa på detta erbjudande. För den medlem, som bor utanför länet och har de flesta utforskade anorna i Värmland samt har tillgång till dator och bredband, kan denna möjlighet te sig intressant. För den medlem, som å andra sidan bor i Värmland, är gratis tillgång till Värmlandsarkivs och Karlstads Stadsbiblioteks mikrofilmbestand en klar konkurrent till Gensline. Vid ett besök i Arkivcentrums forskarsal har man ju samtidigt tillgång till allt annat arkivmaterial, litteratur, kartor och register i en utsträckning som man inte har när man sitter hemma vid sin dator.

Till mångas förvåning har nu SVAR med hjälp av EU-stöd och skattepengar valt att göra samma sak som Gensline. Diskussionens vågor går nu höga kring detta. På mig förefaller det som om SVAR kan verksamhetsområdet och marknaden medan Gensline behärskar tekniken. Vad vore då mer lämpligt än ett samarbete! Från flera håll har man också framfört tanken att SVAR i stället skulle ta sig an exempelvis domböckerna. Det tror inte SVAR på eftersom efterfrågan på detta material är minimal jämfört med kyrkböckerna. Där undrar jag om inte SVAR har missbedömt den framtida marknaden. Runt om i landet sitter det folk i stugorna och gör register till kyrkböcker i en aldrig sinande ström. Kommer inte dessa register tillsammans med allt annat av liknande slag som finns på CD-skivor och Internet med tiden att ersätta det mesta rotandet i de ursprungliga källorna? Och i det läget får släktforskarna i stället mer tid över för forskning i domböcker som då kommer att röna en ökad efterfrågan!

Lars-Gunnar Sander

Namn åt de döda

För några år sedan gav Sveriges Släktforskarförbund ut CD-skivan Sveriges dödbok 1950-1999. Många har fått upp ögonen för denna källa, men som många känner till så är uppgifterna rörande de första 20 åren mycket begränsade. Då anges bara personnummer, dödsdatum och datum för civilståndsförändring. Nu har förbundet startat ett nytt projekt för att avhjälpa denna brist. Tillsammans skall Sveriges släktforskare mata in kompletterande uppgifter ur olika källor, framför allt kyrkobokföringens död- och begravningsböcker.

Värmlands släktforskarförenings styrelse har diskuterat frågan, och kom fram till att vår förening i sig inte kan åta sig hela länet, men att vi på olika sätt skall försöka uppmuntra våra medlemmar att åta sig sina "favoritsocknar". Tillsammans kan vi se till att alla "vita fläckar" i Värmland suddas ut! För mer information om hur du anmäler dig och går tillväga, gå till projektets webbplats på <http://home.swipnet.se/hossna/sdb.htm> eller via en direktlänk på släktforskarportalen Rötters förstasida. □

Arkiv- och forskarkvällar

Arkiv- och forskarkvällen på Finn-kulturcentrum i Torsby den 23 april var mycket välbesökt. Som bekant är dessa kvällar ett gemensamt projekt som genomförs av Värmlandsarkiv, Folk-rörelsernas arkiv, Emigrantregistret, Karlstads universitet, Hembygdsförbundet, Lokalhistoriska föreningen samt Värmlands Släktforskarförening. Under hösten kommer ytterligare två kommuner att besökas. Närmast i tur står Älvsjö. Vi återkommer med detaljerat program i nästa nummer av VärmlandsAnor.

Medlemssidor på internet

Nu har VärmlandsRötter utökats med en ny sektion som vänder sig enbart till medlemmar. Som medlem ska man kunna nå några extra funktioner och få tillgång till delar som inte andra kommer åt. Vi har börjat i liten skala och än så länge är det bara medlemsmatrikeln som ligger ute på medlems-sidorna. Men vi räknar med att även denna sida av VärmlandsRötter kommer att växa med tiden. Vi behöver ideér på vad vi skulle kunna lägga där. Vad vill du som medlem kunna komma åt på internet? Tyck gärna till och kom med förslag.

För att komma åt medlems-sidorna behöver du ett lösenord. För att lösen-orden ska nå alla våra personliga medlemmar (dvs ej föreningar och bibliotek) på ett enkelt sätt har vi i detta nummer skrivit lösenord och användarID på adressetiketten. De bokstäver som står över ditt namn på etiketten är ditt lösenord. Om du redan har betallt lösenord via mail kan du be-

hålla och använda det.

Var hittar man medlemssidorna? Längst upp till höger på VärmlandsRötters startsida finns en knapp med texten Medlem. Klicka på den. I fältet för användarnamn skriver du det första ordet på adressetiketten och i fältet för lösenord skriver du bokstavs-kombinationen på 6 tecken.

På medlems-sidorna har vi en medlemsförteckning. I den kan du som medlem få en länk till din egen personliga hemsida om du anmäler adressen till den. Maila in adressen på vsff@telia.com.

Ibland får vi mail med felaktig returadress. Det gör att vi inte kan svara på mailet och höra av oss som vi skulle vilja. Var därför noga med att skriva din mailadress i mailet också.

Så gör ett besök på VärmlandsRötter och logga in dig på våra medlemssidor.

Anette Carlsson

Hermelins Värmlands- karta

Vår medlem Ingvar Dahl i Arvika har varit flitig med att publicera källor på nätet. Hans senaste projekt är S G Hermelins karta över Värmland från 1808, reviderad 1846. Kartorna är upplagda sockenvis och förstorade. Adressen är

<http://medlem.spray.se/idahl/Hermelinweb/index.htm>

På grund av serverbyte har också Ingvar Dahls övriga hemsidor ny adress

Skatteböcker för Värmland (S) 1503 och 1540.

Hjonelagslängden för Värmland (S) år 1610.

Skattelängder för värmländska socknar (S) på 1620-talet.

En sammanställning av mantalet för Värmland (S) år 1641.

Gillbergs härad (S) i mantalet 1653 - 1700

Torpen i Gillberga (S)

Vigda i Gillberga (S) 1688 - 1860

Vigda i Långserud (S) 1693 - 1860

Egna anor... (främst Värmland)

Förtroendemannakonferensen i Malmö

Släktforskarförbundets förtroendemannakonferens i Malmö den 9 – 10 mars blev lika lyckad som den föregående år i Leksand. Deltagarna kunde i lugn och ro diskutera igenom en del kniviga frågor. På det här viset kan man undvika stress och överraskningar som kan uppstå vid årsmötet. Förbundsstyrelsen får en indikation av om man i stort sett är överens eller inte i vissa frågor. Då ingen annan i vår styrelse hade möjlighet att delta, så var jag den ende som representerade Värmlands Släktforskarförening. Konferensen hölls i Malmö stadsarkivs trivsamma lokaler vid det gamla varvsområdet, f ö utsett till Årets Arkiv 2001. Forskarsalen med välförsett bibliotek var verkligen imponerande med havsutsikt. Den som har anor i Malmö bör absolut besöka denna institution.

Den av förbundet beställda kvalitetsutredningen är nu helt färdig och skickats ut till samtliga föreningar. Samtliga i vår styrelse har f ö fått var sitt exemplar att studera. Vid konferensen diskuterades hur man skall gå vidare med denna viktiga fråga. I detta sammanhang kan nämnas att det finns ett förslag om en särskild förening för licensiering av släktforskare. En sådan skulle vara av intresse främst för personer som åtar sig uppdragsforskning. Vi återkommer senare till kvalitetsfrågorna i VärmlandsAnor.

Ett reviderat förslag till nya förbundsstadgar blev föremål för diskussion. Denna fråga har stötts och blöts under åtskilliga år, men nu verkar det som om man närmar sig en lösning. I stort sett var konferensdeltagarna överens med styrelsen om förslaget. De i mångas ögon förhatliga stödjande medlemmarna kommer antagligen att försvinna och ersättas av prenumeranter på Släkthistoriskt Forum. Samtidigt ges alla medlemmar i förbundets medlemsorganisationer samma förmåner som nuvarande stödjande medlemmar har.

Förbundet har en hel del spännande projekt på gång som presenterades och

diskuterades. Vid den kommande riksstämman i Borlänge räknar man med att kunna presentera en ny CD: Sveriges befolkning 1970. Den kommer att kosta ca 495 kr. Komplementen till Elgenstierna jobbas det med och de blir förmodligen klara inom en snar framtid. Lantmäteriet har digitaliserat häradskartorna 1859-1934 vilka kan beställas för 200 kr per blad. Förbundet har reagerat på prissättningen och föreslagit en annan modell där man betalar 500 kr för ett helt län.

Sveriges dödbok version 3 planeras nu. Som många kanske vet så saknas namn på avlidna för de tidigare åren. Det rör sig om cirka 1,2 miljoner personer. Tanken är nu att släktforskarna skall engageras för att komplettera dödboken med de saknade uppgifterna. Anna-Lena Hultman har utsetts att leda projektet. Även till detta återkommer vi.

Slutligen enades man om att uppmana SVAR att inte ge sig in i digitalisering av kyrkböckerna som Geline efter år av utvecklingsarbete nu håller på att genomföra.

Lars-Gunnar Sander

Jubileumsåret 2003

Den 15 december 1983 är Värmlands släktforskarförenings födelsedag. Följaktligen blir 2003 ett jubileumsår för föreningen. Redaktören har tänkt sig att detta skulle märkas i VärmlandsAnor under hela det kommande året. Det känns ju förstås som att jubileumsåret är avlagset, men jag vill gärna ge er gott om tid på att komma med tankar och idéer vad tidningen skall innehålla under 2003. Jag har vid flera tillfällen bitt er, kära läsare, om synpunkter. Jag vill tacka alla som hittills på olika sätt gett positiva kommentarer och uppmuntrat mig i arbetet med tidningen.

Artiklar och artikelidéer mottas synnerligen tacksamt. Dessutom behövs det också antavlor. Det kan förstås dröja innan en antavla eller artikel blir publicerad, men vi behöver ha en viss "buffert" när vi redigerar VärmlandsAnor. Styrelsen hyser också en del planer på att ge ut en jubileumsbok.

Carl-Johan Ivarsson

Släktforskardagarna i Dalarna

Dalarnas släktforskarförbund arrangerar årets släktforskardagar den 23-25 augusti. Platsen är Quality Hotel Galaxen och Folkets Hus, belägna i centrala Borlänge. Det övergripande temat är Garpar, finnar och valloner – Invandringens betydelse för Dalarna och Sverige. Förutom de vanliga programpunkterna med riksstämman, kurser, konferenser och annat, blir det förstås också intressanta föreläsningar, utflykter och den stora mässan, där släktforskare från hela Sverige, och även en del från andra länder möts.

Värmlands Släktforskarförening kommer precis som vanligt att ställa ut vårt sortiment och försöka svara på frågor kring värmländsk forskning. Släktforskardagarna är ett enastående tillfälle för alla forskare, nybörjare och erfarna, unga och gamla, att mötas. Och dessutom en chans för oss värmlänningar att komma med när avståndet är överkomligt. För mer information se arrangörernas webbsajt:

www.genealogi.se/dalarna/2002

Ur andra medlemsblad

Nr 91

Värmlänningar

Alir anor (Forskarföreningen Alir. Söderhamn med omnejd) Olle Forslöv, Åsbacka av *Thord Sandin*: om en värmlänning vid Åsbacka sågverk med avundsvärd berättarförmåga, död 1943.

Bygdens Folk 2002:1 (Gellivarebygdens Forskarförening) I en gammal tidningsannons från 1934 för Jukon Sårssalva intygar författaren Anders Fryksjö i Sunne att salvan är ett utomordentligt botemedel mot hämorrhoider (någon författare vid namn Fryksjö finns dock inte i biblioteksdataserna).

DIS-Mitt-Nytt 2002:1 (DIS Mitt)

Om torpinventering i Övre Ullerud.

Næverkanten 2002:1 (Åsnes Finnskog Historielag) Feil om den finske slekta Pöntinen av *Willy M Faldaas*. Svedjebuket på Finnskogen av *C V Broman*.

Släkt-Trädet 2002:1 (Nordvärmlands Släktforskarförening) Om brott och straff i Fryksdalen i forna tider av *Olof Hampus*. Gruvdriften i storgruvan i Mangeln. Präster i Sunne. Antavla för Maria Halvarsson född 1848 i Brårud, Sunne. Antavla för Oskar Persson född 1878 i S Borgeby, Sunne. Antavla för Gustaf Wilhelm Borgler född 1909 i Kattstjerten, Dalby.

Slækt & Slekt 2002:1 (Solør Slektshistrielag) Finske slektsnamn og slekter i Karlstorp 3 av *Jan Myhrvold*. Hvem var Anders Olsen Ryslöinen? av *Magne Ivar Mellem*. Ei grein av Rämäinen-slekta i Grue av *Pål Furuberg*. Husmanplassene Lønhyden under Skinnarbøl i Vinger av *Vinn Sollien*.

Slakten 2002:1 (Södra Västerbottens Släktforskarförening) Den nya vägen till dina emigranter av *Tom Juslin*.

Släktshistoriskt Forum 2002:1 (Sveriges Släktforskarförbund) Bland *Kuriosa* omnämns Erick Eskilsson i Rosstorp och Rudskoga socken som dog 1726 i en ålder av 124 år. *Elisabeth Thorsell* recen-

serar *Släktkrönikan* av Bengt Källström och Mats V Pehrson.

Södertälje-Probanden nr 143 (Södertälje Släktforskarförening) En gravsten kan betyda så mycket av *Sonia Holz*: emigranterna Daniel Loftman f 1836 i Gunnarskog och hans hustru Beata Wahlström f 1841 i Visnum.

Väseräven 2001-2002 (Väse Hembygdsförening) Berömdheter med rötter i Väse av *Bertil Hammarström*. Knektar och soldater vid Mölntorps boställe av *Artur Nylin*.

Ättlingen 2002:1 (Skövde Släktforskarförening) Vallonsläkten Lemon av *Tomas Larsson* och *Monica Larsson Forsberg*: släktmedlemmar fanns i Karlstad och Kristinehamn på 1700-talet.

Övrigt

AnletsBladet 2002:1 (Botvidsbygdens Släktforskarförening) Barnmorska – ett av de första kvinnoyrkena.

Hallandsfarares Information nr 55 (Hallands Genealogiska Förening) Kyrkobokföringens historia av *Ingrid Thorén*.

Släktforskararen 2002:1 (Helsingfors Släktforskarförening r.f.) Genealogiskt källmaterial i Estland av *Fred Puss*. Svensk textredigering av *Tore Modeen*.

Släktshistoriskt Forum 2002:1 (Sveriges Släktforskarförbund) Hjälptill att sätta namn på de döda av *Hans Egeskog*. Avtal öppnar vägen för fler att släktforska på nätet av *Hans Egeskog*. Hur ser en normal antavla ut av *Barbro Nordlöf*.

Södertälje-Probanden nr 143 (Södertälje Släktforskarförening) Gamla seder vid livets slut av *Birgitta Gidlund*.

Det finns minst två olika bruksarbetarsläkter Stålnacke i Sverige: Den äldre slakten Olofsson-Stålnacke, och den yngre bröderna Mattsson-Stålnacke. Den yngre slakten delas i två grenar: Värmländska grenen och Nordamerikanska grenen.

Släktnamnet går tillbaka mer än tre hundra år. Släktnamnet omnämnes första gången vid Kålsäters hammar i Långseruds församling, Värmlands län åren 1697-1698 (Värmlands Mantalslängder).

Stamfäderna var bröderna och hammarsmederna "Anders och Jonas Mattsson-Stålnacke". De levde i slutet av 1600-talet och i början av 1700-talet. De var möjligen söner till Mattis Larsson som var hammarsmed vid Ransäters hammar i Övre Ulleruds församling, Värmlands län.

Stamfadern och hammarsmeden **Anders Mattsson Stålnacke (1664-1731)** och hans mästare Nils Kobbe lämnade Niklasdammens hammar i Varnums församling och flyttade till Kålsäters hammar i Långseruds församling i Värmlands län år 1694. Han återvände till samma bruk år 1702. Han var gift två gånger. Han hade många barn, sju döttrar och tre söner.

Sonen **Anders (1725-1789) Andersson Stålnacke** var hammarsmed i sydöstra Värmlands län. Han var min mf mm ff f.

Denna gren av hammarsmedslakten Stålnacke flyttade ofta omkring till andra järnbruk/smedjor i Värmlands län som smeder eller mästersmeder. Förutom ovan nämnda bl.a.: Matlång i Lung-sund(S), Björneborg i Visnum(S), Björk-born i Karlskoga(T), Skarphyttan i Kroppa(S), Ämttjärn i Visnum(S), Jonsbol i Visnum(S), Bäckhammaren i Visnum(S), Vassgård i Varnum(S) och Borgvik i Borgvik(S).

Björn Grindegård
Skolatan 2 B
667 32 Forshaga

Du kan bli Stödande medlem i Sveriges

Släktforskarförbund, för bara

180 kr/år. Du får Släktshistoriskt Forum, Svenska Antavlor, köprabatter m.m.

Sveriges Släktforskarförbund.

Box 30222, 104 25 Stockholm. Tel. 08-695 08 90.
E-post: genealogi@genealogi.se

Antavla nr 091	Upprättad för Augusta Jansdotter, f. 9/9-1851 i Udden, Visnum					mf m (13) t. Björn Grindegård. Orter i (S) lån om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V			
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63			
Nr 2, <u>får</u>	Jonsson	Persson, Jonas. Bonde	Månsson, Per. Dräng	Persson, Måns	g. 9/10-1703, Karliskoga(T)		
Johansson	Johannes	f. 13/3-1743, Karliskoga(T), Högberg	f. 6/2-1712, Karliskoga(T), Högberg	Jonsdotter, Karin			
Jan Magnus	Hennansbrukare	d. 7/10-1804, Visnum, Uppsjön	Andersdotter, Maria				
Brukare	f. 25/9-1774	g. 1769, Varnum	f. 1715, Karliskoga(T)				
f. 28/12-1821	Varnum, Nygård	Tinglöf, Katarina Jansdotter	Tinglöf, Johan Jonsson				
Visnum	d. 4/2-1838	f. 27/4-1753, Varnum, Nygård	9/8-1711, Lungsund - 1790, Varnum	Tinglöf, Jon Andersson. Mästersmed	1664 - 3/6-1734, Visnum		
d. 7/10-1908	Visnum	d. 10/5-1811, Visnum, Uppsjön	Eriksdotter, Maria	Giliusdotter, Helena	f. 1693		
Visnum, Udden	g. 20/9-1821, Visnum 4		9 26/2-1720, Varnum - 1777, Varnum	Bengtsson, Erik. Mästersmed	1685 - 30/5-1762, Borgvik		
g. 12/11-1843	Andersdotter			Jonsdotter, Lisen			
Visnum	Anna						
Nr 1, <u>ansökare</u>							
Jansdotter	f. 28/12-1801						
Augusta	Kristinehamn						
f. 9/9-1851	d. 11/3-1875						
Visnum, Udden	Varnum, Agetorp	5					
d. 30/7-1933							
N Råda	Stålnacke	Stålnacke, Adam Andersson. M-sven	Stålnacke, Anders Andersson. M-smed	Stålnacke, Anders Mattsson. M-smed	1664 - 8/8-1731, Lungsund		
g. 28/12-1873	Anders Adamsson	f. 31/12-1755, Kroppa	22/8-1725, Lungsund - 1789, Visnum	Andersdotter, Lisen	f. <1690		
Visnum	Smed	d. >1810	Anundsdotter, Kerstin	Olofsson, Anund	<1690 - <1761		
Rådberg	f. 26/2-1784	g. 7/10-1781, Visnum	20/1-1726, Rudskoga - 1790, Visnum	Svensdotter, Elin	<1693, Visnum - 21/5-1780, Visnum		
Anders Gustav	Visnum, Jonsbols bruk	Karlsdotter, Stina	Gabrielsson, Karl. Bonde				
f. 28/7-1844, S Råda	d. 11/9-1839	f. 1758	1731, Visnum - 7/4-1793, Visnum				
Nr 3, <u>mor</u>	Borgvik	d. 1805, Amnehärad(R)	Hansdotter, Ellika				
Stålnacke	g. 1/10-1815, Visnum 6	13	<1738 - 22/9-1793, Visnum, Blaxmo				
Maria Lovisa Andersdtr	Bodin	Bodin, Jonas Olofsson. Skräddare					
f. 17/10-1820	Cajsa Maria Jonsdotter	f. 1744					
Varnum, Vassgård	f. 23/6-1783	d. 21/4-1809, Visnum, Persbol					
d. 10/9-1895	Visnum, Persbol	g. <1771, Visnum	14				
Visnum, Udden	d. 27/2-1858	Månsdotter, Maria					
	Borgvik, Åsen	d. 25/2-1801, Visnum, Persbol	15				
27/3-2002							

Dalby gamla kyrka

Nr 92

Efter att åter knutit kontakt med borttappade släktingar i Minnesota har jag och min återfunna släkting Sara Drinane haft mycket att prata om. Det mesta har rört sig om frågor angående släkt och i samband med att vi började diskutera hennes mors mormors make dök bilden av kyrkan upp. Den här mannen hette August Jönsson Hagglund och var kommen ifrån Sverige. Han var gift med Saras gammelmormor som var min farfars kusin och hette Johanna Mattsson. Både August och Johanna hade varit för sig emigrerat till Amerika ifrån Skåne i slutet av 1800-talet. Sara hade efter sin mormor erhållit en del gamla brev och bilder däribland kyrkbilden och hade ingen aning om var kyrkan hörde hemma i Sverige. Bland de andra bilderna fanns också porträttbilder tagna i Söderhamn och som gav mig tanken att kyrkan kanske fanns i Söderhamnstrakten. Idag vet vi bättre, bilden rörde ett stort intresse på nät-tidningen Rötters anbytarforum och efter många inlägg konstaterade Kaj Janzon med hjälp av Jakob Lindblad, Riksantikvarieämbetet, att bilden föreställer Dalby gamla kyrka i Värmland.

Sara Drinane söker släktingar till August Hagglund i Sverige och vet att han brevväxlade med sin syster Elna Eklund och hennes man Per som var folkskollärare i Genarp i Skåne. Efter Per Eklunds död 1911 flyttade Elna

till Lund där hon bodde tillsammans med sin dotter Lilly Eklund fram till sin död 1938.

Porträttbilderna tagna i Söderhamn föreställer troligtvis Elna med sin familj men vilken anknytning dit eller till Dalby kyrka de har vet vi inte. Eftersom Elna också var lärare är det möjligt att de kan ha tjänstgjort i både Söderhamn och Dalby.

Uppgifterna jag har om familjen Eklund är väldigt knapphändiga men skulle någon känna igen lärarefamiljen Eklund på något sätt är de välkomna att höra av sig till mig på min epostadress bert.berglund@nsk.se eller telefon 0451-80910.

Bert Berglund, Hässleholm

Min farfar Anders Olsson brukade egendomen Nytomta, Stora Skärmnäs, Brunskog 1880-1909. Han var anlitad i Brunskogs kommunala angelägenheter som ledamot av skolstyrelsen, fattigvårdsstyrelsen och taxeringsnämnden. Som änklings flyttade han till sonen, folkskolläraren, Gustaf Nyborg i Östra Malsjö, Grums, där han dog.

*Sten Nyborg
Yxvägen 5
181 47 Lidingö*

Dalby gamla kyrka, riven 1925.

Upprättad för Anders Olsson, f. 5/5-1843 i Ö Fösked, Brunskog(S)					ff (4) t. Sten Nyborg. Alla orter i (S) län	
Antavla nr 092	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2. far	Jansson	Bryntesson, Jan. Hemmansägare	Bengtsson, Brynte. Soldat, bonde	Hansson, Bengt. Bonde	167(7) - 1757, Brunskog, Krona	
Nilsson	Nilis	f. 10/1-1742 (dop), Brunskog, Krona	1700, Brunskog - 21/5-1783, Brunskog	Olsdotter, Sigrid	167(5) - 10/6-1739, Brunskog, Krona	
Olof	Hemmansägare	d. 31/1-1819, Brunskog, Krona	Olofsdotter, Marit	Olofsson, Olof. Bonde	d. 9/12-1757, Brunskog, V Furtan	
Hemmansägare	f. 28/10-1770 (döpt)	g. 28/5-1765, Brunskog	8 1711, Brunskog - 16/9-1773, Brunskog	Månsdotter, Börst	1689 - 19/9-1775, Brunskog, V Furtan	
f. 13/12-1809 (döpt)	Brunskog, Krona	Hansdotter, Britta	Månsson, Hans. Bonde	Jonsson, Måns. Bonde	167(2) - 20/5-1763, Älgå, V Skyberg	
Brunskog, Krona	d. 21/9-1855	f. 22/7-1744, Ny, Björknäs	24/3-1714, Älgå - 11/10-1750, Ny	Hansdotter, Kerstin	167(2) - 18/2-1762, Älgå, V Skyberg	
d. 29/10-1892	Brunskog, Krona	d. 6/12-1834, Brunskog, Krona	Mattsdotter, Elisabet	Ränkefelt, Matts Simonsson. Soldat, bonde	168(8) - 1778, Älgå	
Brunskog, Stenstad	g. 19/10-1806	4 9 4/3-1714, Älgå - 27/11-1803, Ny		Andersdotter, Britta	168(9), Glava - 18/5-1759, Älgå, Grånsjön	
g. 8/12-1833	Andersdotter	Elofsson, Anders. Hemmansägare	Skärberg, Elof Nilsson. Soldat	Elofsson, Nils. Bonde		
Brunskog	Karin	f. 19/10-1751, Frykerud, Gunbytorp	f. 27/8-1709, Frykerud, Gunmarsbytorp	Elofsdotter, Ingrid	1684/1690 - 1759, Frykerud, G:bytorp	
Nr 1. ansökare		d. 17/4-1823, Brunskog, Ö Fösked	Andersdotter, Britta			
Olsson	f. 2/3-1785	g. 14/11-1779, Brunskog	10 f. 1715			
Anders	Brunskog, Ö Fösked	Elofsdotter, Anna	Ersson, Elof. Bonde	Olofsson, Erik. Bonde	5/2-1693, Brunskog - 6/12-1767, Brunskog	
Hemmansägare	d. 5/2-1860	f. 11/3-1759, Brunskog, Gulleby	1734, Brunskog - 17/6-1803, Brunskog	Nilsson, Nils. Bonde	1696, Brunskog - 3/3-1782, Brunskog	
f. 5/5-1843	Brunskog, Krona	d. 19/8-1822, Brunskog, Ö Fösked	Ersdotter, Maria	Jansson, Erik. Bonde		
Brunskog, Ö Fösked	5	11 1732, Högerud - 14/12-1793, Brunskog		Olsdotter, Karin		
d. 20/12-1933	Persson	Andersson, Per. Hemmansägare	Nilsson, Anders. Bonde	Månsson, Nils. Bonde	166(6), Brunskog - 1726, Brunskog	
Grums, Ö Malsjö	Nilis	f. 17/9-1738, Brunskog, St Skärnäs	1700, Brunskog - 7/10-1768, Brunskog	Jonsson, Dordi	1672 - 10/2-1764, Brunskog, La Skärnäs	
g. 22/3-1869	Hemmansägare	d. 3/11-1809, Brunskog, Strand	Nilsson, Karin	Larsson, Nils. Bonde	165(8) - 1718, Brunskog, St Skärnäs	
Brunskog	f. 21/7-1772	g. 2/6-1765, Brunskog	12 1700, Brunskog - 27/5-1772, Brunskog	Andersdotter, Karin	1672 - 11/8-1765	
Andersdotter	Brunskog, Strand	Jordsdotter, Karin	Knutsson, Jord. Bonde	Bryntesson, Knut. Korpral, bonde	165(2) - 25/2-1737, Brunskog	
Anna	d. 28/8-1833	f. 22/3-1746 (dop), Brunskog, Strand	3/6-1707, Brunskog - 1783, Brunskog	Hansdotter, Karin	166(3) - 1756, Brunskog, Krona	
f. 17/1-1845, Brunskog	Brunskog, Kallviken	d. 25/12-1808, Brunskog, Strand	Andersdotter, Anna	Andersson, Anders. Bonde		
Nr 3. mor	g. 26/12-1796	6 13 1728, Brunskog - 3/2-1753, Brunskog		Jansdotter, Anna	168(6) - 1760, Brunskog, Strand	
Nilsson	Jansdotter	Ersson, Jan. Hemmansägare	Nilsson, Erik. Bonde	Isaksson, Nils. Bonde	1691, Brunskog - 10/6-1773, Brunskog	
Karin	Marit	f. 7/10-1743 (dop), Brunskog, Toltan	1718, Brunskog - 7/3-1799, Brunskog	Olofsdotter, Marit	1/12-1692, V Åntervik - 21/11-1778, Brunskog	
f. 3/12-1803 (döpt)	f. 30/7-1776	d. 26/1-1828, Brunskog, Toltan	Olofsdotter, Kerstin	Nilsson, Olof. Bonde	d. 3/3-1736, Brunskog, Svartåna	
Brunskog, Kallviken	Brunskog, Toltan	g. 11/6-1775, Brunskog	14 1707, Brunskog - 17/1-1785, Brunskog	Månsdotter, Marit	167(3) - 1749, Brunskog, Svartåna	
d. 22/7-1885	d. 21/5-1842	Persdotter, Karin	Jansson, Per. Bonde	Olofsson, Jan. Bonde	168(3) - 16/7-1741, Brunskog, Kallviken	
Brunskog, Finnebäck	Brunskog, Kallviken	f. 24/4-1754, Brunskog, Kallviken	1724, Brunskog - 5/1-1778, Brunskog	Persdotter, Karin		
		d. 6/2-1831, Brunskog, Toltan	Nilsson, Karin	Hansson, Nils. Bonde	1681 - 28/3-1752, Brunskog, Ragnerud	
		7 15 1736, Brunskog - 5/6-1793, Brunskog		Håkansson, Gertrud	1693 - 17/8-1750, Brunskog, Ragnerud	
20/8-2000						

Boktips

Bengta Källström & Mats V Pehrson (red) Släktrönikan

I VärmlandsAnor 2001:4 recenserade jag denna läsvärda släktrönikan utgående från Gelleråsen i Karlskoga. Jag klagade då över att det inte fanns något personregister. Och se, nu har det kommit i sådant! Dessutom ett ortregister. Författarna har gjort sig besvär att distribuera detta supplement till alla som köpt boken vars läsvärde därigenom höjts ytterligare ett snäpp. Mycket föredömligt!

Lars-Gunnar Sander

Richard Broberg: Språk- och kulturgränser i Värmland

En översikt och några synpunkter. Språk- och folkminnesinstitutet, Uppsala 2001. Häftad, 159 sid. Kartor. ISSN 0347-1837. ISBN 91-7229-011-0. Faksimil av originalutgåvan i serien Svenska landsmål och svenskt folkliv 1972. Beställes från Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI), Box 135, 751 04 Uppsala. Tel. 018-65 21 60. E-post: registrator@sofi.uu.se

Som släktforskare får man ofta vidare intressen inom historia, kulturhistoria och lokalhistoria. Då kan en bok som denna bli av största intresse. Författaren är känd som en av de största kännarna av värmlandsfinnarnas liv, men han var också arkivarie vid dåvarande Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala. Hans samlingar rörande finnarna finns på Finnkulturcentrum i Torsby.

I boken presenterar Broberg dels en översikt över folkkulturen i Värmland ur

ett historiskt perspektiv. Tyngdpunkten ligger dock på en omfattande översikt över de värmländska dialekterna. Främlingar tror ju ofta att det finns en värmländsk dialekt. Värmland är tvärtom ett mycket splittrat folkmålsområde. Om vi leker med tanken att det för 100 år sedan skulle ha mötts en ekshäring, en gåsboring, en rudskogabo, en fryksdaling från Östra Ämtervik, en värmlandsfinne från Nyskoga, en karlstadsbo, en jössehäring från Arvika, en nordmarking från Karlanda och en näsbo från Millesvik på Karlstads torg, så skulle dessa förmodligen ha haft mycket svårt att förstå varandra. Valet av värmlänningar är till synes godtyckligt, men dessa får representera de åtta skilda dialektområden som Broberg identifierar i Värmland, jämte den helt skilda värmlandsfinnskan.

Broberg samlade in sitt material i början av 1950-talet och gav ut sin bok omkring 20 år senare. Idag har de genuina dialekterna tunnats ut till att bli endast skillnader i språkmelodi. Ordförråd och grammatik blir alltmer lika. Folk flyttar runt och dialekter blandas på de märkligaste vis. Många unga värmlänningar talar riksspråk med mycket lite av lokalfärg. Varthän utvecklingen kommer att leda vet vi inget om, men det känns då gott att en så viktig del i det värmländska kulturarvet bevarats genom Brobergs bok, liksom i Knut Warmlands nyligen utgivna värmländska ordbok.

Carl-Johan Ivarsson

Slakten... 2

Jan Appelquist och Elisabeth Thorsell (Red.). Sveriges Släktforskarförbund, Stockholm 2001. ISBN 91-87676-26-5. ISSN 1102-3945. Säljes genom Sveriges Släktforskarförbund, se prislista i Släkthistoriskt Forum.

1992 gavs den första volymen ut i serien Slakten... En ny volym har varit planerad sedan länge, men det dröjde till hösten 2001 innan del två kunde nå läsarna.

Denna skriftserie fyller ett uppenbart behov, eftersom det inte finns någon annan publikation som liknar den inom svensk släktforskning. En redovisning av en omfattande släkt i t.ex. Släkthistoriskt Forum, eller någon liknande tidskrift, passar inte riktigt in bland andra artiklar. Antavlorna har sin givna plats i Svenska Antavlor medan Svenska Släktkalendern framför allt är tänkt som en presensmatrikel, där framför allt levande släktmedlemmar skall presenteras.

Slakten... 2 innehåller redovisningar av sju släkter av varierande karaktär. Carl Szabad beskriver två släkter Edenmark. Den ena kommer från Ed i Ångermanland och är författarens mormors släkt. Den andra slakten med samma namn är en liten släkt, där anfadern föddes i Tryserum i Östergötland. Klockar-slakten Jachæus från Österbotten fick ett fäste i Västergötland och presenteras av Håkan Skogsjö. Den allt för tidigt bortgångne Henrik Bramsjö har skildrat den intressanta slakten Lindahl från Västra Vingåker, och de med Lindahl sammanhörande Matsslakten och Skogslakten från Utsjö i Malung.

Men den mest omfattande utredningen är den som har störst värmländskt intresse. Det rör sig om slakten Hedberg från Värmland, som den kallas, trots att den egentligen har ursprunget i Västergötland. Den mest namnkunniga medlemmen av denna släkt är karlstadsflickan Sara Stina Hedberg, mer känd som Zarah Leander. Hon pryder också omslaget till boken. Det är säkert detta som gjort, att boken anmälts på Nya Wermlands Tidningens kultursida.

Slakten Hedberg presenteras av överstelöjtnant Jonas Hedberg, Stockholm, äldre bror till Zarah och född 1903 (!). Han är uppenbarligen ännu i verksamhet. Det visas bl. a. av att han följer den allra nyaste länsindelningen i sitt verk. Socknar som Skållerud och Frändefors anges ligga i (Vgöt) vilket i detta sammanhang inte betyder landskapet

Rapport från föreningens årsmöte

Värmlands släktforskarförenings årsmöte ägde rum lördagen den 23 mars på Arkivcentrum i Karlstad. Omkr. 35 medlemmar hade infunnit sig, vilket kan betecknas som en "normal" siffra. Att bara 3,5 % av medlemmarna deltog kan dock ses som något oroande. Om hälften av medlemmarna i Karlstad med omnejd mötte upp, så skulle vi vara tvungna att se oss om efter en betydligt större möteslokal än Rolf Edberg-salen.

Men detta kanske inte är platsen att klagas. Årsmöten har sina nödvändiga procedurer, och kanske kan ses som trista och tråkiga sittningar. Föreningens ordförande Lars-Gunnar Sander hälsade välkommen och informerade om vårens programpunkter.

Till mötesordförande valdes Richard

Svensson, Sjöföfle, och till sekreterare K-G Lindgren. Verksamhetsberättelse och räkenskaper för 2001 lades med godkännande till handlingarna. På revisorernas förslag beviljades ansvarsfrihet för styrelse och kassaförvaltare. Budget för 2002 godkändes (se VärmlandsAnor nr 2002:1)

För ovanlighetens skulle så skedde inte ett enda nyval på någon funktion i föreningen. Lars-Gunnar Sander fortsätter som ordförande i ännu ett år. Till ordinarie ledamöter omvaldes Anette Carlsson, Liv Hagberg och Carl-Johan Ivarsson. Till ersättare omvaldes Eva Fredriksson och Marianne Fröding. Likaså omvaldes revisorerna Olle Skoog och Lennart Fallberg samt revisors-suppleanten Roland Hedström.

Till raden av omval kan också läggas det av Carl-Johan Ivarsson som redaktör, samt av valberedarna Bernhard Granholm (sammankallande), Ingrid Johansson och Rånald Engelbrekt.

Under punkten övriga frågor informerade Carl-Johan Ivarsson om medlems-tidningen VärmlandsAnor, något om omgörningen av VärmlandsRötter samt om det kommande Värmlandsjubileet i Minneapolis.

Efter avslutade förhandlingar följde så ett mycket kunskapsrikt föredrag av förre domprosten Harry Nyberg om Herdaminnesarbete förr och på 2000-talet. Föredraget återges på sidan 12 i detta nummer. Nyberg avtackades med boken "En kyrkoherdes vardag", som vår förening givit ut.

Släkten 2...

Fortsättning från sidan 22

Västergötland utan Västra Götalands län.

Något som däremot inte uppdaterats är redovisningen för arkivalier. De anges tillhöra GLA (Landsarkivet i Göteborg) medan det borde ha stått VA (Värmland-sarkiv). En annan brist är att socknarna Norra Råda och Stora Kil benämns som enbart Råda och Kil.

Släkten Hedbergs stamfar är sadelmakarmästaren Lars Hedberg, som i början av 1700-talet bodde i Lidköping. Dennes sonson Lars är den som för släkten till norra sidan av Väneren. Den förste Lars anges dock här i tabellerna vara son till en bonde Anders i Västergötland, som "bodde på en hed vid ett berg". Man kan dock fråga sig om denne närmast mytiske gestalt har existerat, eftersom det inte finns några belägg i samtida källor för denne. I rimlighetens namn borde då denne inte redovisas i tabellerna. Dessa följer nu samma ordning som i den släktartikel som samme Jonas Hedberg redovisade i verket Svenska släkter 1949. Familjer som tillkommit sedan dess har numrerats med A, B etc.

En sak som förvånar är att det om två söner i en familj, födda 1940 och 1941,

anges att de "ej kunnat följas", trots att dödsdatum anges för föräldrarna.

Trots dessa mindre anmärkningar, så är släktartikeln om Hedberg från Värmland mycket intressant, och de ofta utförliga biografierna ger ett extra läsvärde. De visar också att Släkten... fyller en viktig funktion, och vi kan hoppas att det inte skall behöva dröja ytterligare nio år innan nästa del kommer ut.

Carl-Johan Ivarsson

Gunnar Verngren Hagfors- skivan 1930

Gunnar Verngren i Järfälla säljer en CD där 5 886 Hagfors-bor 1930 registrerats från församlingsboken. Dessa är fördelade på 1 655 hushåll. Genom att dubbelklicka på en aktuell person, så presenteras information om hela hushållet. Man kan söka på förnamn, efternamn, födelseår, födelseförsamling, yrke samt inflyttad från. Snabbt får man t ex fram att 2

065 personer var födda i Hagfors, 64 i Ransäter, 15 i Nyed o s v. Att det vimlar av ekshäringar i Hagfors vet väl alla – 439 Hagfors-bor var födda i Ekshärad. Egendomligt nog är ingen född i Norra Råda. Däremot redovisas många personer som boende i Norra Råda. Mängder av yrkesutövare figurerar i databasen från bergsingenjör och jägmästare till sjukhusdräng och zigenarmusiker. Man undrar i sitt stilla sinne hur vardagen tedde sig för extra väggspolaren Karl Ferdinand Karlsson? Den som känner till litet om trakten ler nog igenkännande inför vissa familjenamn. Ta t ex "månfararsläkten" Aldrin som står med 45 personer i databasen.

Hagforsskivan innehåller också sexton gamla vykort från orten. Detta är säkert en produkt som alla med anknytning till Hagfors kan ha nytta och glädje av. Mer om Hagforsskivan kan man läsa på www.geocities.com/verngren. Hagfors-skivan kostar 299 kr. Man kan köpa den genom att sätta in beloppet på Gunnar Verngrens postgirokonto 269477-6.

Lars-Gunnar Sander

ANOR SÖKES

Till ANOR SÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla, som är medlemmar i en släktforskarförening

644. Jag söker uppgifter om gruvfogden Zacharias Olofsson (Rud) Schröder, f ca 1705 och bosatt i Borrsjön, **Gräsmark**. Han var gift med Katarina Mattsdotter, f ca 1710. De hade bl. a. barnen: Anna f 1740, Elisabet f 1752, Katarina f 1754 och Zacharias f 1760. Det kan även finnas en dotter till som hette Stina f 1751. Hon gifte sig med spiksmiden Israel Gadd, f 1771 och kallas Zachariasdotter eller Zachrisdotter vid olika tillfällen. Stina och Israel flyttar till Aplung, **Västra Ämtervik**.

Enligt hfl i Gräsmark kom Stina från **Glava** 1781. Jag har också stött på henne i **Älgå** och **Arvika lfs**.

a) Var kom Zacharias från och vilka var hans föräldrar?

b) Är Stina dotter till honom?

Kerstin Sand

V Vintergatan 43

703 44 Örebro

Tel. 019/14 45 37

645. Min mormors farfar hette från början Petter Olsson. Han dyker upp 1815 i **Lilla Mellösa** (D), där han ändrar efternamnet till Blom. Enligt hfl ska han vara född i **Färnebo** 1791-03-21. Jag har letat i födelseböckerna för Färnebo (S), (**Öster**)färnebo (W) och kringliggande socknar utan resultat. Däremot har jag i Färnebo (S) A1:9B hittat en Petter Olsson, född 1791, son till torparen Olof Persson i Kalshyttan (Herwegstorpet), född 1792 o hustrun Lisa Jacobsson, född 1764. Denna torparfamilj flyttade 1793 till **Nordmark**. Petter flyttade 1809 till **Gåsborn** och 1810 till **Filipstad**, där han enligt A1:9 (1806-1811) var lärling hos skräddaren Niclas Jansson-Skagerbärg. Sedan upphör spåret. Är denne Petter samma person som min mm ff och, i så fall, vad gjorde han mellan 1811 och 1815?

Bengt Åkerberg

Ankargatan 13

723 48 VÄSTERÅS

Tel 021-14 51 60

bengt.akerberg@telia.com

646. Jag skulle väldigt gärna vilja veta vilka som var föräldrarna till följande personer, avlidna i **Munkfors, Ransäter**:
a. Jan Sik, död genom drunkning vid 48 års ålder i april (?) 1815.

b. Stina Svensdotter, änka efter Jan Sik, död vid 37 års ålder den 1 mars 1820.

Anders Bjerketorp

Källarbäcksvägen 11

757 72 Uppsala

Tel. 018-425269

647. I am intersting in finding out who my grandparents parents were. Their names are Carl Andrew Carlson, born Nov 23, 1856 in **Varmland**, Sweden. Died: October 25, 1911 in Chicago, IL, USA. Marie Anderson, born: September 9, 1854 in **Varmland**, Sweden. Died: April 23, 1935 in Chicago, IL, USA. They were married 1876 in Sweden. They came to United States about 1880 with a daughter, Ellen. Ellen was about 2 years old. She was also born in Varmland, Sweden on April 11, 1878. They settled in Chicago, IL. My grandfather became a house painter. They had 4 more children. My father Oscar was the youngest. He died in 1984 at the age of 90.

Eileen Bartolini USA

svar genom

Edith Eriksson

Vindfällegatan 3

451 73 UDDEVALLA

tel 0522-739 13

648. Jag söker upplysningar om följande personer

a. Lösdrivaren Johannes Nilsson f 8/4 1830 i **Tveta** och hustrun Karin Jonasdotter f 9/2 1838 i **By**. Skrivna i By 1884, men försvinner sedan plötsligt därifrån
b. Skärsliparen Julius Bryngelsson, avliden i **Övr/Ned Ullerud** omkr 1877-80.
c. Mjöltnare Jakob Jansson Dahlstedt, bosatt vid **Alster, Karlstads lfs** på 1750-talet.

d. Knippsmeden Hindrik Claesson Ekman, f 1717. Bosatt i **Kroppa**.

e. Andreas Setterström, f 7/4 1816, ev i

Bro, hustrun Maria Pettersdotter, f 13/3 1819 i Knutsäng, **Färnebo**.

f. Olof Magnusson, f 6/1 1836 i Gräsmark och hustrun Katarina Jansdotter f 29/3 1837 i **Sunne**.

g. Kringvandrande Carl August Mellin. Uppges vara i **Karlunda** 1888. Hans fästekvinna hette Maria Karlsdotter.

h. Kringvandrande Julius Stefanus Vibom-Hane. Uppges vara i **Mangskog** 1888.

Christer Ode-Lundberg

Ekersgatan 15

703 42 Örebro

Tel. 019-107125

649. Finns det någon som forskar på Zellbell i **Filipstad**? Jag söker information om

a) Maria Zellbell, född ca 1680 i Filipstad, Fader: Johan Zellbell (1659-1711)

b) Maria Zellbell, född ca 1720 i Filipstad, F: Martin Zellbell (1684 - 1751). Martin är bror till Maria d.ä. Jag misstänker att dessa bägge "Marior" är identiska med

a) Maria Zellbell, gm Carl Mörtz (1689-1768) akademiritmästare i Lund (M).

b) Deras fosterdotter Maria Zellbell (död 1763 i **Östra Sallerup**, (M)) gm Michael Abelin (1713-1764)

Alla upplysningar som kan kasta något ljus över dessa bägge Maria Zellbell är välkomna.

Ola Nilsson

Centrumvägen 37

560 27 Tenhult

tel 036-92654

ola.nilsson@jonkoping.mail.telia.com

650. Jag skulle väldigt gärna vilja veta vilka som var föräldrarna till Pontus Ugglå, överstelöjtnant och riddare av Svärdsorden och ägare av egendomen Kisterud i Värmland.

Michelle Ericson

Skogslyckan

Gällstad-Lundby

590 48 Vikingstad

michelle.ericson@telia.com

651. Jag söker uppgifter om Anders Wicker, född 1785-10-20 i **Färnebo**. Hans föräldrar är Olof Wicker och Maria Andersdotter. Jag vet ingenting om hans barndom och uppväxt. Han gifte sig ca 1819 med Maja Stina Eriksdotter, född 1801-06-07 i Hultet, **Udenäs** (R). De lever sitt gemensamma liv omväxlande i socknarna Udenäs (R) och **Älgårås** (R). De får 7 barn mellan åren 1819 (Anders Gustaf) och 1839 (Sophia). Tacksam för alla uppgifter om Anders och hans föräldrar i Färnebo.

Gert W. Bruse
Repslagargatan 10A
118 46 STOCKHOLM
gert.bruse@telia.com

652. a) Känner någon till föräldrarna till Lars Persson som är född 1825 22/9 i **Ö. Emtervik** och gift 1849 16/12 med Katrina Jonsdotter född 1817 i Gunnerudstorp.

b) Jag söker också Anders Olsson-Strands föräldrar han var född 1813 10/5 i **Mangskog** och gift 1845 1/8 med Kjerstin Andersdotter
Agneta Allernäs
Kungsholmsstrand 175
112 48 Stockholm
agneta.allernäs@swipnet.se

653. Jag söker födelsesocken för

a) Håkan Bengtsson född i **Wermland**, ej angiven socken 1701. I hans dödsnotis år 1790 1/8 i **Sollerö** församling i Dalarna anges hans föräldrar vara: Bengt Håkansson och hans hustru Marit Andersdotter.

b). Håkan Bengtsson bodde i Utanmyra by på **Sollerön**, som först hörde till Mora församling men som i slutet av 1700-talet blev egen församling. Han gifte sig 1747 1/8 med Ingeborg Nilsdotter från Rothagen (by på Sollerön) född 1708, död i Utanmyra 1790 19/3.

Margaretha Hedblom
Linjovägen 6
782 31 Malung
tel 0280-71195

654. Jag forskar i släkterna Springfeldt och Kjellberg som kommer från **Kristinehamn** och Finland. Det gäller

a. Daniel Springfeldt som kom till Kristinehamn från Finland i början av 1700-talet och dog i Finland 1743

b. Hans barn Lars Springfeldt som av angivare blev dömd som delaktig i

mordet på Gustav III

c. Daniels barn Johan som antog sin styvfars namn Kjellberg. Han föddes 1737 och dog 1791.

Jag skulle vilja veta så mycket som möjligt om dessa mina anfäder och deras familjer.

Bengt Springfeldt
Palmfeltsvägen 43
120 48 Enskede Gård
Tel 08: 649 74 54

655. Jeg er har fått en etterlysning fra USA som jeg vil formedle. Navnet er Hendrick Persen Viken födt 10 juni 1846 i **Dalby** han var gift med Juline Gudbrandsda(o)tter Mitskogen f.12 juni 1854. Kan noen hjelpe meg? Hun har fått opplysninger om at de kom fra Ljördalen, kanskje det er Svenska Gärdalen.

Mary G Tangen
2429 Törberget
Norge
ola-tang@online.no

656. Jeg søker info om folgene personer. *Karl F. Selander* f 1852 i **Dalsland**, Sverige (Baptist), Registrert som norsk statsborger i aaret 1900(Folketellingen-Digitalarkivet) gift med *Anna Selander*, f 1855 i **Vermeland**, Sverige. Karl F. staar registreret som 'Stuert og Stoffoerer'. I Stroemmen ved Arendal by i Norge , i aaret 1900, bodde ogsaa *Anna Selanders* mor (som logerende enke): *Kaisa Person* f 1824 i **Eds** sogn, Sverige. Kaisa Person er registrert som svensk statsborger i aaret 1900, men altsaa boende i Arendal, Norge hos sin datter, *Anna Person*, gift *Selander*.

Tom Terjesen
terjestx@aramco.com.sa
eller via
Anette Carlsson
Hööksgatan 2A
652 29 Karlstad

657. Jag söker upplysningar om hammarsmeden Jan Holm på Odals Jernverk i Hedmark Norge. Han ska eventuellt vara från **Värmland**. Han föddes 1750 och hans hustru Lena Jansdotter 1756. Barn: Erik f 1774, Maria f 1783, Stina f 1785, Karl f 1789 samt Brita f 1793.

Cajsa Thornberg,
Ramstadgatan 4d,
59540 Mjölby.

658. Jag söker födelseort och föräldrar för *Kerstin Halvardsdotter*, född 1775 i "Skarbol" enligt hfl för Järnskog. Hon avled i Norra Lian, Järnskog 25/4 1830. Jag kan inte hitta henne i födelseboken vare sig i Töcksmark, Östervallskog eller Svanskog. Hon gifte sig omkring 1800 med *Anders Nilsson* från Norra Lian i Järnskog.

Svara på engelska till
Dee Kleinow
3204 Barbara Lane
Burnsville, MN 55337
USA
deeswede@mtn.org

659. Söker födelseort för Olof Åhrman, född 1738 i **Värmland**. Han var tunnbindarmästare när han dyker upp i Morlanda(O) på Orust, där han sedermera avled.

Thorsten Carlsson
Birkagatan 14
456 32 Kungshamn
Tel: 0523-31581

660. Jag söker uppgifter om *Hedvig Helena Holmborg*. Hon var född 1727. Hon förekommer i kyrkböckerna i både **Långserud, Nor** och **Sillerud**. G 1:o m *Johan Carlsson Schröder*. Barn i detta äktenskap: *Johan Fredrik* f 1749, *Hedvig Charlotta* f 1750, *Lars Gustaf* f. 1752, *Lars Gustaf* f. 1755, *Reinhold* f. 1757, *Christoffer* f. 1764, *Christina Sofia* f 1767. Gift 2:o 4/12 1798 m *A. J. F. Ekens-tierna* på Bålberg, Nor. Hedvig Helena dog 24/7 1806 på Hjärpetan i Nor.

Var och när föddes Hedvig Helena? Vilka var hennes föräldrar? Hade hon möjligen någon anknytning till *Johan Gustaf Holmborg*, bruksinspektör i Älgå?

Ulla Sallnäs-Johansson
Segelvägen 57
663 40 Hammarö
Tel 054-524952
sallnas.j@telia.com

661. Har kört fast på min mff *Nils Andersson* f. 1853 i **Arvika**. Han flyttade till **Medelpad** och bildade där familj med *Katarina Henrica Nordin* f. 1853. Som änklings flyttade han tillbaks till **Värmland**. Tacksam för alla former av upplysningar om honom.

Kent Lundgren
Morkarlbyvägen 3
792 30 Mora
lissokent@swipnet.se

Föreningens utgivning av böcker och register

Föreningen säljer ett antal publikationer, både egna och medlemmars. Medlemmar som önskar annonsplats för egna publikationer, kontakta ordföranden. Medlemmar får 10% rabatt på föreningens egna publikationer, markerade med *. För angivet pris tillkommer pack och porto. Order som överstiger 500:- skickas per postförskott, övriga faktureras. Egna publikationer kan även köpas direkt hos föreningens sekreterare. Vi rekommenderar beställning via brev till sekreteraren eller e-post till vsff@telia.com. Vid slutförsäljning kan dröjsmål uppstå under trycktiden.

Register och avskrifter

Bogen

Carl-Johan Ivarsson

Fb, Vb, Db 1850-1920 225:- *

Botilsäter

Arbetsmarknadsprojektet Cresco

Födde 1721-1920 225:- *

Vigde 1721-1920 110:- *

Döde 1721-1920 150:- *

Ekshärad

Mats Hellgren

Födde 1665-1722 200:- *

Födde 1723-1799 140:- *

Förs. bok 1665-1750 200:- *

Eskilsäter

Framtidshuset i Säffle/Reliken,

Födde 1688-1920 225:- *

Vigde 1688-1920 100:- *

Döde 1688-1920 125:- *

Fryksände

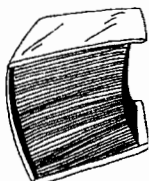
Knut Malmström

Födde 1707-1765 225:- *

Glava

Arbetsmarkn. proj. i Arvika

Vigde 1699-1920 175:- *

Gunnarskog

Carl-Johan Ivarsson

Vigde 1688-1920 225:- *

Födde 1688-1799 225:- *

Födde 1800-1842 225:- *

Födde 1843-1871 225:- *

Födde 1872-1920 225:- *

Döde 1688-1843 225:- *

Döde 1844-1920 225:- *

Kila

Gunnar Jonsson

Födde 1640-1817 225:-

Födde 1818-1900 225:-

Vigde 1689-1900 120:-

Bouppt. 1744-1859 60:-

Lysvik

Arne och Moira Linnarud

Fb, vb, db 1692-1793 350:-

Millesvik

Arbetsmarknadsprojektet Cresco

Födde 1688-1920 165:- *

Vigde 1688-1920 70:- *

Döde 1688-1920 100:- *

Norra Råda

Mats Hellgren

Födde 1725-1769 140:- *

Stavnäs

Jan Thimberg

Födde 1687-1775 170:- *

Födde 1776-1850 200:- *

Födde 1851-1920 210:- *

Vigde 1687-1920 300:- *

Döde 1687-1820 300:- *

Döde 1821-1920 300:- *

Sunne

Margit Olsson och Arne Linnarud

Fb, Vb, Db 1669-1736 300:-

Fb, Vb, Db 1737-1758 300:-

Fb, Vb, Db 1759-1774 300:-

Fb, Vb, Db 1775-1793 350:-

Södra Ny

Framtidshuset i Säffle/Reliken

Födde 1738-1920 190:- *

(lucka 1783-1822)

Vigde 1739-1920 110:- *

Döde 1739-1920 125:- *

Vitsand

Kerstin Risberg

Fb, Vb 1824-1860 250:- *

Älgå

KG Lindgren

Födde 1688-1835 225:- *

Födde 1836-1924 225:- *

Vigde 1688-1920 125:- *

Döde 1687-1920 160:- *

Ölserud

Arbetsmarknadsprojektet Cresco

Födde 1754 - 1920 225:- *

Vigde 1754 - 1920 60:- *

Döde 1754 - 1920 100:- *

Östmark

Kerstin Risberg

Födde 1765-1820 240:- *

Ortregister

Gunnar Jonsson

Värmland 70:- *

Dalsland (ny upplaga) 45:- *

Värmlands Släktforskar-katalog 1999

202 forskare med över 3600 forskaruppgifter. Litteratur- och arkivtips. Släktutredningar i arkiv och samlingar. Registerförteckning mm. 102 sidor

..... 70:- *

Arbetsvandringar Värmland Härjedalen

under 1800-talet 100:- *
Roger Alderstrand o ABF Härjedalen

Värmländska Antavlor 1-50

Antavlor publicerade i VärmlandsAnor 1990-1997. Totalt över 14 000 anor. Socken- och släktnamnregister.

..... 140:- *

Hembygds-litteratur

En kyrkoherdes vardag Ekshärad 1700-1758

Mats Hellgren

Andreas och Bengt Piscator, kyrkoherdar, har fört anteckningar om allt som tilldragit sig i prästgården. År 1758 omfattar dag för dag notering. Häftat 186 sid. 150:- *

Ölme Härads Dombok 1629 - 1650

Axel Em. Löf

Nytryck från 1997. Huvuddelen av materialet utgörs av Ölme härads dombok. Dessutom finns ett par protokoll från Visnum och Färnebo härader, Varnums kyrkobok för tiden 1645-50, en mantalslängd för Ölme och Varnum 1642 mm. Häftad, 234 sid, person och sakregister. 200:- *

Boställen i Säffle kommun

Sven Johansson

Över 7000 namn på herrgårdar, gårdar, torp, backstugor och andra bostadshus. Även skolhus, lanthandlar, kyrkor, missionshus, kvarnar, sågar mm på landsbygd och i tätort. Sorterat efter namn. Med kort beskrivning och koordinater enligt Rikets nät 2,5 gon V 1938. 276 sidor, A4. 170:-

Kvalitet inom släktforskningen

En arbetsgrupp inom Sveriges släktforskarförbund, bestående av Guno Haskå, Annika Otfors och Bodil Persson har efter två års arbete lagt fram utredningen *Kvalitet inom släktforskningen*. Uppdraget från förbundet har varit att utarbeta råd och anvisningar för att säkerställa hög kvalitet inom alla led i släktforskningen.

Utredningen på drygt 60 tätskrivna sidor tar upp ämnen som källor, produkter, källhänvisningar, bevarande av forskningsresultat, normering, korrigering, etik och juridik och flera ytterligare ämnen.

En omfattande del av utredningen ägnas åt register av kyrkböcker och hur sådana bör läggas upp. Detta område kommer säkert att diskuteras när utredningen läses ute i bygderna. Utredningen menar här att register bör utarbetas ef-

ter den modell som tillämpas av Demografisk Databas för Södra Sverige (DDSS). Detta projekt bedrivs i samarbete med Landsarkivet i Lund. En spontan reaktion är att arbetssättet verkar vara mycket utdraget och komplicerat. Man bör också, enligt utredningen, registrera namn i två varianter, både med originalstavning och normering.

Inom vårt projekt Värmlands Kyrkboksregister har vi valt en annan modell. Det kan vara så att det är syftena som skiljer sig åt. Våra register är till skillnad från DDSS uttryckligen framställda för att underlätta för forskaren, inte att ersätta forskning på mikrokort. Att sedan utredningen vill varna för vår skrift *Råd och tips vid registrering av kyrkböcker* vittnar dock mest om bristande kvalitet i utredningen – Haskå har helt enkelt läst skriften slarvigt.

Utredningen utmynnar i en rad förslag, och uppmanar släktforskarföreningarna att ta ledningen i kvalitetssarbetet. Vi kommer att ta upp utredningen och dess förslag under höstens programaktiviteter.

Carl-Johan Ivarsson

Kvarnarna vid Rottnafallen

Eric Sundell

Kvarnindustrins uppbyggnad från 1600-talet. Teknik, matning, kvarnbeskrivningar, personindex. 110 sidor i häfte 120:- *

Torp och ödegårdar i Ölserud

Maj Olsson m.fl.

Format A4. Plasthäftad med skyddsomslag 60:- *

Torp och ödegårdar i Huggenäs

Gunnar Jonsson m.fl.

Förteckning och beskrivning med kända inneboende över de försvunna boställena i Huggenäs socken. En sammanställning av resultaten från torpinventeringen åren 1994-2001. Ort- och personregister. 36 bilder. 86 sidor A4 100:-

Torp i Botilsäter

Britta Johansson m.fl.

Format A4. Plasthäftad med skyddsomslag 50:- *

Övrigt

Antavleblanketter

A3, 6 generationer, 5-pack 15:- *

Nytt från VSF 1984-91

hel årgång 75:-

VärmlandsAnor 1992-98

per nummer 30:- *

hel årgång 100:-

VärmlandsAnor 1999-

per nummer 40:- *

hel årgång 120:-

Råd och tips vid registrering

av kyrkböcker 25:- *

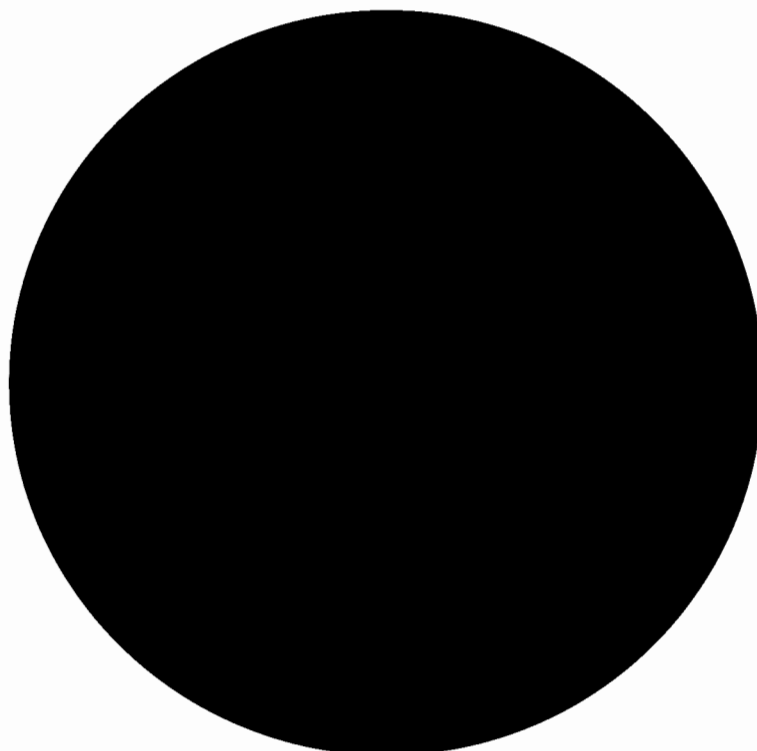
Utnyttja din medlemsrabatt!

Medlemmar får 10% rabatt på alla publikationer som ges ut av föreningen, markerade med *.

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning retur
med den nya adressen till:
Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 32 FORSHAGA

B

Föreningsbrev

Tryckeri Knappen.

Det är grönt.

Box 2149, Ramgatan 7, 650 02 Karlstad.
Tel 054-22 15 00. Fax 054-22 15 19.
E-post tryckeri@knappen.se. Hemsida www.knappen.se
Miljöcertifierad ISO 14001, Svanenlicensierad